

Raně středověké osídlení na k. ú. Obříství

Early Medieval settlement at the cadastral territory of Obříství

Katarína Čuláková

Abstrakt

Předmětem textu je vyhodnocení raně středověkých nálezů získaných při záchranném archeologickém výzkumu polykulturní lokality na katastru obce Obříství, okr. Mělník. Z období raného středověku byly odkryty pouze sídlištní situace, osídlení bylo ve zkoumaném prostoru zaznamenáno od období časně slovanského až po období mladohradištní. Zaznamenaná intenzita byla největší v časně slovanském období, nejméně dokladů pak pochází z období středohradištního. Výzkum přináší důležité prameny pro poznání raně středověkých osad na Mělnicku. Tato práce předkládá především primární zpracování materiálu.

Abstract

Paper is focused on evaluation of early medieval finds from the rescue excavation which held place at the cadastral territory of Obříství municipal, Mělník district, in the years 2008–2011. Within excavated area settlement remains of different cultures, since neolithic period till early medieval times were found. Only remains of settlement from the medieval times were found, no funerary situations were excavated. Settlement found at the excavated area covers whole period of Early Middle Ages. Evidence of early medieval settlement is relatively low in the Mělník district and because of this are presented results valuable. This paper presents analysis of material, description of the excavated situation and of the finds.

Klíčová slova: raný středověk – hradištní období – kultura s keramikou pražského typu – sídliště – zemnice – Mělnicko – střední Čechy

Keywords: Early Middle Ages – Hillfort period – Prague-type pottery – settlement – pit-houses – Mělník area – Central Bohemia

1. Úvod

Obříství se nachází v úrodné nížině v přímé blízkosti toku Labe. Krajina je rovinatá, hojně osídlená v průběhu celého zemědělského pravěku. V letech 2008–2011 probíhal na území obce záchranný archeologický výzkum. V rámci něj byly zkoumány pouze plochy zasaženy stavební činností, šlo o komunikace a prostor parcel budoucích domů. Výzkum probíhal s přestávkami, dle požadavků investora. Geografie a topografie regionu, dějiny bádání i metoda výzkumu jsou popsány v úvodu publikace (Čuláková – Fleková – Šmahelová, v tomto svazku), proto se jimi v této stati nebudu podrobněji zabývat.

V rámci polykulturní lokality bylo zachyceno také raně středověké osídlení.¹ I přesto, že Obříství poutalo pozornost archeologů již od 19. století, představovaly dřívější zprávy, které se týkaly raného středověku na území obce pouze ojedinělé nálezy (Sklenář 1966, 1982), na jejichž základě nebylo možné vytvořit přesnější představu o proměnách struktury raně středověkého osídlení v tomto prostoru. V důsledku intenzivnějšího sledování stavebních aktivit od 70. let 20. století, se informační základna začala rozšiřovat (Čuláková – Fleková – Šmahelová, v tomto svaz-

¹ Viz stručná charakteristika objektů *tab. 1*, relativní datace objektů viz *tab. 2*.

ku). Nicméně stále byly zaznamenávány pouze jednotlivé objekty, z nichž obraz raně středověkého osídlení v Obříství nebyl zřejmý. Výsledky zde popisovaného výzkumu značně obohacují obraz raně středověkého osídlení obce.

V této stati bude nejdříve popsána nálezová situace, poté budou charakterizovány nálezy, následovat budou raně středověké intruze v pravěkých objektech a na závěr bude část věnovaná struktuře sídliště, resp. případným analogiím situací nebo nálezů z jiných lokalit.

2. Popis nálezové situace

Raně středověké situace odkryté v rámci výzkumu v Obříství byly zkoumány v letech 2008 a 2010. Získané poznatky neumožňují jednoznačně interpretovat organizaci prostoru na sídlišti a její proměny v průběhu raného středověku (viz celkový plán). Je možné interpretovat jednotlivé objekty, další analýza prostoru (např. identifikace komunikačních cest, ztotožení domu s jeho zázemím apod.) však není možná. Je tomu tak především proto, že jsou zkoumané objekty rozptýleny na velké ploše. Z geomorfologického hlediska se raně středověké objekty vážou na nejvýše položenou část obce Obříství, je tomu tak nepochybně proto, aby byly eliminovány ničivé důsledky přírodních povodní.

Z období kultury s keramikou pražského typu bylo částečně nebo celkově prozkoumáno 6 chat a jedna zásobní jáma. Dalším obdobím, z něhož byl prozkoumán objekt, interpretovaný jako chata, je období středohradištní. Ze starohradištního a mladohradištního období byly zaznamenány pouze zásobní jámy a jiné sídlištní objekty. I přes značné nedostatky tohoto nálezového celku je

Tab. 1 Počty zkoumaných raně středověkých objektů v rámci výzkumu v Obříství v letech 2008–2011. – Tab. 1 Numbers of excavated Early Medieval features within the research in Obříství in 2008–2011.

Typ objektu	Počet	Čísla objektů
chaty	6 (7)	140, 607, 639, 699 + 700 (?), 808, 810
zásobní jámy	12	141, 146, 224, 266, 270, 283, 568, 736, 1124, 1380, 1400, 1462
jámy	4	2, 143, 196, 221
pece	3	30, 263, 816
kulové jamky	5	bez čísla – v rámci objektu 699 + 700; 147, 162, 298 (v rámci objektu 140), 323
Celkem	30 (31)	

možné alespoň částečně usuzovat na charakter osídlení, zvláště pak ve srovnání s jinými známými lokalitami. Na většinu prozkoumaných lokalit pro období kultury s keramikou pražského typu (*Kuna – Profantová 2005; Princová-Justová 2004*), případně pro starohradištní období, je počet objektů interpretovatelných jako chaty relativně nejvyšší, zatímco pro středohradištní a mladohradištní období je takových objektů méně. V Obříství je osídlení středohradištní a mladohradištní sice zastoupeno v menší míře, nicméně nemizí úplně, jak je možné soudit ze středohradištní chaty a tří zásobních jam, pro mladohradištní období jsou pak doloženy pouze dvě zásobní jámy.

Popis objektů

Obj. 2 – jáma

Poloha: parcela SO 29–30

Výzkum: srpen 2008

Popis: Přibližně kruhový vkop o maximálním průměru 66 cm a hloubce 60 cm od povrchu skryvky. Výplň: Světle hnědá středně ulehlá prachová hlína s proplástkami hnědé spraše. Podloží: Ulehlá žlutá spraš.

Nálezy: Celkem bylo z objektu získáno asi 30 kusů keramických zlomků, z toho slepitelnou spodní část nádoby a celkem 9 kusů jiných zlomků je možné datovat do raného středověku. Dále byly z objektu získány kosti, mazanice a struska.²
Datace: Na základě většího slepitelného kusu nádoby a zdobeného střepu (*tab 15: 5*) byl tento objekt datován do časné slovanského období.

Obr.: *tab. XII*

Obj. 30 – pec

Poloha: parcela SO 29–30

Výzkum: srpen 2008

Popis: Kamenná destrukce, pravděpodobně pozůstatek kamenného otopného zařízení zemnice. Maximální dochovaný horizontální rozměr objektu byl asi 200 cm, maximální dochovaná, resp. rozeznaná hloubka objektu byla přibližně 40 cm. V destrukci bylo možné identifikovat věnec kamenů kruhového tvaru o průměru 80 cm. Objekt se nacházel na rozhraní podorničí a kulturní vrstvy,

² V celém článku bude používána pouze relativní chronologie, tedy termíny kultura pražského typu, starohradištní období, středohradištní období, mladohradištní období a raný středověk, protože jednoznačné definování absolutních dat je stále diskutováno (např. *Bubeník 1994*), pro potřeby článku i vzhledem k charakteru lokality a skutečnosti, že ve všech objektech byly intruze z jiných období, se relativní chronologie jeví vhodnější, než chronologie absolutní. Kulové jamky, které jsou uvažovány jako součásti větších objektů, v tomto výčtu nejsou uváděny jednotlivě.

Tab. 2 Databáze zkoumaných raně středověkých objektů.² – Tab. 2 Dating of excavated Early Medieval features.

Č. objektu	pražský typ	starohradištní období	středohradištní období	mladohradištní období	raný středověk	Typ objektu
2	x					jáma
30		x				pec
140	x					chata
141		x				zásobní jáma
143		x				jáma
146			x			zásobní jáma
196	x					jáma
221					x	jáma
224					x	zásobní jáma
263	x					pec
266				x		zásobní jáma
270				x		zásobní jáma
283	x					zásobní jáma
323		x				kulová jamka
568			x			zásobní jáma
607	x					chata
639	x					chata
699	x					chata
700	x					chata
736					x	zásobní jáma
808	x					chata
810			x			chata
816	x					pec
1124			x			zásobní jáma
1380		x				zásobní jáma
1400		x				zásobní jáma
1462		x				zásobní jáma
Celkem	11	7	4	2	3	27

nejspíše proto nebyl rozeznán v úplnosti.³ Výplň: Hnědá prachová hlína středně ulehlá. Podloží: Ulehlá žlutá spraš. Objekt nebyl zahlouben do podloží.

Nálezy: Z objektu bylo získáno téměř 300 kusů keramických zlomků i větších torz nádob. Dále byly v objektu nalezeny zvířecí kosti a jeden kostěný hřeben zdobený rytím. Objekt obsahoval také mazanici a nejspíš i jeden kus železa, nalezený na rozhraní podorničí a povrchu objektu.

³ V rámci dokumentace k Obj. 30 jsou podorničí a kulturní vrstva rozlišovány, autorka textu danou situací v terénu neviděla, proto se u popisu situace drží dostupné dokumentace. Stejně je tomu i u jiných situací, kde jsou podorničí a kulturní vrstva uváděny jako dvě různé stratigrafické jednotky.

Databáze: V rámci celého objektu od povrchu až po dno byly nalezeny střepy, přičemž velké procento střepů bylo zdobené, tyto střepy lze datovat do starohradištního období.

Obr.: *tab. I a II*

Obj. 140 – chata

Poloha: parcela Komunikace 1

Výzkum: srpen–září 2008

Popis: Vkop přibližně obdélného tvaru, který měl maximální rozměr podél delší osy 398 cm, podél kratší osy 308 cm. Maximální hloubka objektu byla 42 cm. Objekt měl mírně se svažující stěny a ploché dno. Objekt byl částečně zahloubený do kulturní vrstvy. V rozích objektu byly rozeznány 3 kulové jamky, měly průměr od 40 do 60 cm

Tab. 3 Datace a hloubka (uváděno v cm) intruzí z jiných období v raně středověkých objektech. Pokud je v kolonce uvedena 0, znamená to, že v dané úrovni žádné intruze nebyly, pokud je v kolonce uvedeno ×, znamená to, že daný objekt tuto hloubku nedosáhl. Úrovně, kde byla nalezena také raně středověká keramika, jsou vyznačeny tučně. – Tab. 3 Dating and depth (reported in cm) of intrusion from other periods in Early Medieval features. If mentioned in section 0, it means that there were no intrusions in given level, when the section indicated ×, this means that the feature has not this depth. Levels, where it also was found Early Medieval pottery, are in bold.

Č. obj.	Povrch	0–20	20–40	40–60	60–80	80–100	100–120	120–140	140 a více	Max. hloubka
2	pravěk	pravěk	0	0	×	×	×	×	×	60
30	0	pravěk, DB	pravěk	×	×	×	×	×	×	40
140	0	pravěk, ŠtK, ŠtK	pravěk, LnK, ŠtK	×	×	×	×	×	×	42
141	0	pravěk, ŠtK	0	0	pravěk	DB	pravěk	pravěk	×	140
143	pravěk, DB, Ha	pravěk, LnK, ŠtK	×	×	×	×	×	×	×	10
146	0	pravěk	pravěk	0	0	0	0	0	pravěk	234
196	0	0	0	Pravěk	ŠtK, DB, DŘ	pravěk, DB	pravěk, DB	×	×	114
221	0	ŠtK	0	pravěk, ŠtK	×	×	×	×	×	54
224	0	DB	pravěk	0	pravěk	0	pravěk, Ha	pravěk	0	201
263	0	DB	DB	×	×	×	×	×	×	28
266	0	pravěk, ŠtK	pravěk	pravěk, ŠtK	0	0	0	0	0	168
270	0	pravěk, DB	0	pravěk, DB	pravěk	0	0	×	×	120
283	0	neolit, DB, DŘ	0	0	×	×	×	×	×	41
323	0	pravěk, DB, Ha	pravěk, DB, Ha	×	×	×	×	×	×	36
568	0	0	DB	DB	0	0	0	DB	×	125
607	?	0	0	×	×	×	×	×	×	40
639	pravěk, DŘ, PDB, Ha	0	0	0	×	×	×	×	×	40
699 + 700	pravěk	pravěk, ŠtK	pravěk	×	×	×	×	×	×	34
736	0	0	0	ŠtK	×	×	×	×	×	42
800 + 816	0	0	pravěk, DB, ŠtK	×	×	×	×	×	×	40
810	0	ŠtK	ŠtK	ŠtK	ŠtK	0	0	×	×	114
1124	0	DB	0	DB	0	0	0	0	0	167
1380	0	pravěk, Ha, Knk	pravěk, DB	DB	0	pravěk	0	0	0	112
1400	0	pravěk, Ha, DB, DŘ	pravěk, DŘ	DB, Ha	pravěk, DŘ	DB, Ha	pravěk, DŘ	pravěk	0	190
1462	pravěk	pravěk	pravěk, NO, DR	pravěk ŠtK	0	pravěk, NO	×	×	×	85

a hloubku od 20 do 46 cm. Je možné, že se kúlové jamky nacházely ve všech čtyřech rozích, ale vzhledem k zahlobení do kulturní vrstvy nebyly rozeznány. Výplň: Byla tvořena tmavě hnědou středně ulehlou prachovou hlínou, která byla směrem k podloží promíchaná se spraší. U severovýchodního rohu chaty byla propálená vrstva, asi 20 cm nad dnem objektu, mohlo by jít o pozůstatek otopného zařízení. Podloží: Ulehlá žlutá spraš.

Nálezy: Celkem bylo z objektu získáno asi 160 kusů keramických zlomků, z nichž 45 lze datovat do raného středověku. Dále byly z objektu získány kosti a mazanice. Intruze, které byly v objektu nalezeny, je možné datovat do období neolitu, a to jak do kultury s vypíchanou keramikou, tak i s keramikou lineární, dále do doby bronzové, halštatu, doby římské a blíže neurčených období pravěku.

Datace: Na základě raně středověkého keramického materiálu a tvaru objektu je chata datovaná do raného středověku, pravděpodobně do časně slovanského období.

Obr.: *tab. III*

Obj. 141 – zásobní jáma

Poloha: parcela Komunikace 1

Výzkum: srpen–září 2008

Popis: Jáma hruškovitého tvaru, průměr ústí po skrývce byl 160 cm, maximální průměr 206 cm, maximální hloubka objektu 140 cm. Horní část jámy byla zahlobena do kulturní vrstvy, nejsvrchnější partie se patrně nedochovaly. Výplň: Jáma byla vyplněna jedinou vrstvou, kterou tvořila naředle hnědá středně ulehlá písčité hlína s ojediněle se vyskytujícími drobkami mazanice. Podloží: Kyprý okrový písek.

Nálezy: Z objektu bylo získáno asi 250 kusů keramických zlomků, z toho 38 střepů lze datovat do raného středověku. Dále byly z objektu získány kosti a mazanice. Intruze, které byly v objektu nalezeny, je možné datovat do období neolitu – kultury s vypíchanou keramikou, dále do doby bronzové a blíže neurčených období pravěku.

Datace: Na základě raně středověkého keramického materiálu a tvaru objektu je zásobní jáma datovaná do raného středověku, pravděpodobně do starohradištního období.

Obr.: *tab. IV*

Obj. 143 – jáma

Poloha: parcela Komunikace 1

Výzkum: září 2008

Popis: Fragmentárně dochované dno objektu blíže neurčené funkce, který byl zahlobený do kulturní vrstvy. Objekt měl přibližně kruhový

tvar o průměru asi 70 cm. Maximální dochovaná hloubka objektu byla 10 cm. Výplň: Tvořena jedinou vrstvou našedle černé, středně ulehlé písčité hlíny, která obsahovala drobkami mazanice a přepálené černé čočky sedimentu. Podloží: Středně ulehlý okrový písek.

Nálezy: Celkem bylo z objektu získáno asi 80 kusů keramických zlomků, z toho 2 typické zlomky je možné datovat do raného středověku. Dále byly z objektu získány kosti a mazanice. Intruze, které byly v objektu nalezeny, lze datovat do období neolitu – do kultury s vypíchanou keramikou, dále do doby bronzové, halštatu a blíže neurčených období pravěku.

Datace: Vzhledem k tomu, že je objekt dochován velmi fragmentárně, je datován především dle nejmladšího v něm nalezeného materiálu. Raně středověký materiál z tohoto objektu lze datovat do starohradištního období.

Obr.: *tab. IV*

Obj. 146 – zásobní jáma

Poloha: parcela Komunikace 1

Výzkum: září 2008

Popis: Válcovitá jámu s plochým dnem se stěnami ke dnu se svažujícími. Maximální průměr byl 207 cm, průměr u dna byl 102 cm, dokopaná hloubka jámy byla 234 cm. Vrchní část jámy byla zahlobena do kulturní vrstvy. Dno se nacházelo pod úrovní spodní vody, což znemožnilo jeho úplné prozkoumání. Výplň: Zásobní jáma byla vyplněna zvrstvením sedimentů hlinitého písku s příměsí kamínků; tyto vrstvy byly zvláště u dna proloženy vrstvami spadaného podloží. Podloží: Kyprý okrový písek.

Nálezy: Celkem bylo z objektu získáno 50 střepů, z nichž 18 je možné datovat do raného středověku, ostatní střepy pocházejí z blíže neurčených období pravěku. Kromě keramického materiálu byly z objektu vyzvednuty také zvířecí kosti, mazanice a uhlíky.

Datace: Vzhledem k tomu, že typické raně středověké střepy jsou z větší hloubky a jsou jednoznačně datovatelné, zatímco u pravěkých střepů jde o malé nevýrazné zlomky, které se koncentrují hlavně na povrchu objektu, je na základě keramického materiálu možné objekt datovat do starohradištního období.

Obr.: *tab. V*

Obj. 196 – jáma

Poloha: parcela Komunikace 1

Výzkum: září–říjen 2008

Popis: Přibližně kruhový vkop o maximálním průměru 186 cm a hloubce 114 cm od povrchu skrývky. Objekt měl ploché dno a byl částečně zahlobený

do kulturní vrstvy. Výplň: Větší část jámy byla vyplněna tmavě hnědou středně ulehlou písčitou hlínou. Pod touto vrstvou se nacházelo zvrstvení tmavých odstínů písčité hlíny proložených světlejšími vrstvami písku, které patrně vznikly erozí stěn objektu v průběhu zanášení jámy. Podloží: Středně ulehlý okrový písek.

Nálezy: Celkem bylo z objektu získáno asi 85 kusů keramických zlomků, z toho 4 střepy, z nichž 2 typické kusy, je možné je datovat do raného středověku. Dále byly z objektu získány kosti a mazanice. Intruze, které byly v objektu nalezeny, lze datovat do období neolitu – do kultury s vypíchanou keramikou, dále do doby bronzové, do doby římské a blíže neurčených období pravěku.

Datace: Objekt je na základě keramiky datován do časně slovanského období.

Obr.: *tab. V*

Obj. 221 – jáma

Poloha: parcela Komunikace 1

Výzkum: září 2008

Popis: Vkop přibližně kruhového tvaru o průměru asi 70 cm a hloubce 54 cm. Objekt byl zahroubený do kulturní vrstvy. Výplň: Byla tvořena kyprou hnědou písčitou hlínou. Podloží: Kyprý okrový písek.

Nálezy: Celkem bylo z objektu získáno 40 keramických zlomků, z nichž 4 je možné datovat do raného středověku. Dále byly v objektu nalezeny kosti, mazanice a struska. Intruze v objektu lze datovat do pozdní doby bronzové – do štítarského stupně kultury knovízské a blíže neurčených období pravěku.

Datace: Vzhledem k tomu, že žádný z keramických zlomků získaných z tohoto objektu nebyl typický, není možné objekt datovat přesněji, než do raného středověku.

Obr.: *tab. VIII*

Obj. 224 – zásobní jáma

Poloha: parcela Komunikace 1

Výzkum: září 2008

Popis: Jáma hruškovitého tvaru, průměr po skrývce byl 152 cm, minimální průměr objektu byl 100 cm, maximální hloubka objektu 201 cm. Horní část jámy byla zahroubena do kulturní vrstvy. Výplň: Ve výplni jámy byly rozeznány dvě vrstvy. Svrchní byla tvořena hnědým středně ulehlým hlinitým pískem s příměsí kamenů do 5 cm a ojedinělým výskytem uhlíků. Překrývala vrstvu načernalé hnědé písčité hlíny. Podloží: Kyprý okrový písek.

Nálezy: Celkem bylo z objektu získáno 17 keramických zlomků, z nichž 4 je možné datovat do raného středověku. Dále byly v objektu nalezeny kosti a mazanice. Intruze v objektu je možné

datovat do doby bronzové, halštatu a blíže neurčených období pravěku.

Datace: Na základě tvaru a přítomnosti raně středověkých keramických zlomků je možné datovat objekt do raného středověku.

Obr.: *tab. VIII*

Obj. 263 – pec

Poloha: parcela Komunikace 2

Výzkum: září 2008

Popis: Vkop oválného tvaru, který měl podél delší osy maximální rozměr 88 cm a podél kratší osy rozměr 69 cm, maximální hloubka objektu byla 28 cm. Objekt byl zahrouben do kulturní vrstvy. Výplň: Pec byla z větší části vyplněna nahnědlou středně ulehlou písčitou hlínou. Tato vrstva u dna překrývala černou vrstvu kyprého písčitého popele, který překrýval vrstvu světle šedého písčitého popele. Stěny i dno objektu byly tvořeny vrstvou propálené červené mazanice, která překrývala černou písčitou hlínou. Podloží: Objekt nebyl zahrouben do podloží.

Nálezy: Celkem bylo z objektu získáno asi 5 kusů keramických zlomků, z nichž 1 střep je datovaný do raného středověku. Dále byly z objektu získány kosti a mazanice. Intruze, které byly v objektu nalezeny, je možné datovat do doby bronzové.

Datace: Objekt je na základě nejmladší z něj získané keramiky datován do raného středověku.

Obr.: *tab. XIX*

Obj. 266 – zásobní jáma

Poloha: parcela Komunikace 2

Výzkum: září 2008

Popis: Válcovitá, u dna se zužující jáma. Průměr u povrchu skrývky, který byl zároveň maximálním průměrem dochované části jámy, byl 162 cm, dochovaná hloubka jámy byla 168 cm. Vrchní část jámy byla zahroubena do kulturní vrstvy. Výplň: Svrchní vrstva, která zaplnila více než polovinu objemu jámy, byla tvořena kyprým nahnědlým hlinitým pískem s příměsí uhlíků a kamínků křemene. Pod touto vrstvou se nacházelo zvrstvení vícero sedimentů, které byly patrně utvářeny v čase postupného zanášení jámy a byly tvořeny šedivými odstíny hlinitého písku. Podloží: Středně ulehlý okrový písek.

Nálezy: Celkem bylo z objektu získáno 111 keramických zlomků, větších fragmentů a torzo nádoby, z nichž 36 včetně torza nádoby je možné datovat do raného středověku. Dále byly v objektu nalezeny kosti, mazanice, železná struska a také železný artefakt blíže neurčené funkce. Intruze v objektu lze datovat do období neolitu kultury s vypíchanou keramikou, doby bronzové a blíže neurčených období pravěku.

Datace: Na základě raně středověké keramiky, zvláště pak keramické hmoty slepitelného torza nádoby a keramického střepu zdobeného mnohonásobnou vlnicí, je možné jámu datovat do mladohradištního období.

Obr.: *tab. IX a X*

Obj. 270 – zásobní jáma

Poloha: parcela Komunikace 2

Výzkum: září 2008

Popis: Válcovitá jáma s plochým dnem. Průměr u povrchu skrývky byl 103 cm, maximální průměr byl 145 cm, dochovaná hloubka jámy byla 120 cm. Vrchní část jámy byla zahlobena do kulturní vrstvy. Výplň: Jáma byla vyplněna zvrstvením sedimentů tvořených středně ulehlou písčitou hlínou v šedých odstínech. Dno jámy bylo pokryto tenkou kyprou bílou popelovitou vrstvičkou. Podloží: Středně ulehlý okrový písek.

Nálezy: Celkem bylo z objektu získáno 84 keramických zlomků, větších fragmentů a torzo nádoby, z nichž 38 včetně torza nádoby lze datovat do raného středověku. Dále byly v objektu nalezeny kosti a mazanice. Intruze v objektu je možné datovat do doby bronzové a blíže neurčených období pravěku.

Datace: Na základě raně středověké keramiky, zvláště pak torza nádoby, je možné jámu datovat do mladohradištního období.

Obr.: *tab. XI a XII*

Obj. 283 – zásobní jáma

Poloha: parcela Komunikace 3

Výzkum: září 2008

Popis: Spodní část válcovité jámy s plochým dnem. Maximální průměr dochované části byl 148 cm, maximální dochovaná hloubka objektu byla 62 cm. Vrchní část objektu byla zahlobena do kulturní vrstvy. Výplň: Objekt byl vyplněn hnědým hlinitým pískem s příměsí písku a mazanice. Podloží: Středně ulehlý okrový písek.

Nálezy: Celkem bylo z objektu získáno 9 keramických zlomků a větších fragmentů, z nichž 1 je možné datovat do raného středověku, jde o větší slepitelný kus nádoby. Dále byly v objektu nalezeny kosti a mazanice. Intruze v objektu je možné datovat do neolitu, doby bronzové a doby římské.

Datace: Objekt je na základě slepitelného většího kusu výduti raně středověké nádoby, zařaditelný do časně slovanského období.

Obr.: *tab. VIII*

Obj. 323 – kúlová jamka

Poloha: parcela Komunikace 2

Výzkum: září 2008

Popis: Kruhový vkop o maximálním průměru 36 cm a maximální hloubce 36 cm. Objekt byl částečně zahloben do kulturní vrstvy. Výplň: Našedle hnědá středně ulehlá písčité hlína. Podloží: Středně ulehlá okrová spraš.

Nálezy: Z objektu bylo celkem získáno 5 keramických zlomků, z nichž jeden je na základě keramického těsta i výzdoby možné datovat do raného středověku, starohradištního období. Kromě keramiky byly z objektu získány zvířecí kosti. Intruze, které byly v objektu nalezeny, jsou datovatelné do doby bronzové, halštatu a blíže neurčených období pravěku.

Datace: Vzhledem k tomu, že svým tvarem není objekt nijak signifikantní a je vyplněn jedinou jednolitou vrstvou, je datován na základě nejmladšího nalezeného střepu do starohradištního období.

Obr.: *tab. VIII*

Obj. 568 – zásobní jáma

Poloha: parcela Komunikace 1

Výzkum: září 2008

Popis: Válcovitá, u dna se zužující jáma. Patrně zásobní jáma, která měla původně hruškovitý tvar, ale horní část byla poničena. Svrchní část jámy měla průměr 126 cm, tento průměr byl zároveň i maximálním. Hloubka dochované části objektu byla 125 cm. Jáma byla částečně zahlobena do kulturní vrstvy. Výplň: Objekt byl vyplněn zvrstvením sedimentů prachové hlíny, které měly tmavě hnědou až černou barvu. Podloží: Středně ulehlý okrový písek.

Nálezy: Celkem bylo z objektu získáno 34 střepů, z nichž sedm, pocházejících z různých vrstev, lze datovat do raného středověku, zbylých 27 kusů představovaly střepy štítarského stupně kultury knovízské. Kromě keramiky byly z objektu získány kosti a mazanice.

Datace: Na základě keramiky a tvaru objektu byl celý objekt datován na přelom staro- a středohradištního období.

Obr.: *tab. XIV*

Obj. 607 – chata

Poloha: parcela Komunikace 8

Výzkum: září 2008

Popis: Jde o obdélný objekt, z něhož byla prozkoumána pouze menší část, protože byl situován na hranici skrývky. Objekt se nacházel v podorníci a byl částečně zahloben do kulturní vrstvy. Maximální rozměry zkoumané části objektu byly 200 × 120 cm. V objektu byl rozeznán kruhový vkop o maximálním průměru 70 cm a maximální hloubce asi 40 cm, kolem tohoto vkopu se nacházel věnec kamenů o maximálním průměru 130 cm. Tato situace byla interpretována jako otopné

zařízení uvnitř chaty. Výplň: Byla tvořená načervenalé hnědou prachovou hlínou, v prostoru pravděpodobného otopného zařízení byla rozeznána vrstva kamenů a také propálená vrstva mazanice, která byla výplní kruhového vkopu zkoumaného v rámci objektu 607. Podloží: Žlutá ulehlá spraš. **Nálezy:** Celkem bylo z objektu získáno 62 střepů, z nichž celkem 51 je možné datovat do raného středověku. Kromě keramiky byly z objektu získány kosti a mazanice. Intruze nalezené v objektu patří do blíže neurčených období pravěku.

Datace: Na základě fragmentů talířů, které se vyskytují v časně slovanském období, je objekt datován do období kultury s keramikou pražského typu.

Obr.: *tab. VI a VII*

Obj. 639 – chata

Poloha: parcela Komunikace 8

Výzkum: září 2008

Popis: Chata obdélného tvaru se nacházela na hranici skrývky, proto byla zkoumána pouze její část. Maximální rozměry zkoumané části objektu byly 280 cm × 372 cm, maximální dochovaná hloubka objektu činila asi 40 cm. V objektu bylo zachyceno otopné zařízení, které mělo kruhový tvar o průměru 50 cm a maximální hloubce 20 cm. Pravděpodobně bylo také vymezeno kameny, které byly přes něj nebo kolem něj, ale jejich struktura byla patrně v průběhu skrývky poškozena. Chata byla zahloubena do kulturní vrstvy. Výplň: Objekt byl vyplněn hnědými středně ulehlými sedimenty písčité hlíny. Stěny objektu byly pokryté vrstvou mazanice, pod kterou se nacházela vrstva načervenalé hnědé písčité hlíny. Podloží: Žlutá ulehlá spraš. **Nálezy:** Celkem bylo z objektu získáno 22 střepů, z nichž 10 zlomků je možné datovat do raného středověku. Kromě keramiky byly z objektu získány kosti a mazanice. Intruze nalezené v objektu je možné datovat do období neolitu – kultury s vypíchanou keramikou, do pozdní doby bronzové, a to do štítarského stupně kultury knovízské, do období halštatu a do blíže neurčených období pravěku.

Datace: Na základě keramických zlomků, z nichž bylo možné slepit torzo nádoby, je tento objekt možné datovat do časně slovanského období.

Obr.: *tab. IV*

Obj. 699 a 700 – chata?

Poloha: parcela Komunikace 7

Výzkum: srpen – září 2008

Popis: Objekt byl tvořen soujámím, které se skládalo ze dvou jam oválného tvaru. Větší z nich měla maximální rozměr podél delší osy 258 cm, podél kratší osy 194 cm a maximální hloubku 34 cm.

Menší z jam měla maximální rozměr podél delší osy 165 cm, podél kratší osy 128 cm a maximální hloubku 38 cm. Obě jámy měly takřka ploché dno, dále byla v rámci tohoto soujámí rozeznána kúlová jamka o průměru 28 cm a hloubce 20 cm. Dále se podél severní strany objektu v půlkruhu nacházely celkem čtyři kúlové jamky, které mohly souviset s konstrukcí stavby. V prostoru soujámí nebylo zachyceno otopné zařízení, proto je jeho interpretace jakožto obytného zařízení nejistá. Výplň: Objekt byl vyplněn sedimenty tmavých odstínů prachové hlíny. U dna byla vrstva promíchaných tmavých sedimentů a písku. Výplň kúlové jamky byla prakticky totožná s výplní zmiňovaných objektů. Podloží: Kypřý okrový písek.

Nálezy: Celkem bylo z objektu získáno 36 keramických zlomků, z nichž 28 jedinců, včetně jednoho torza nádoby, je možné datovat do raného středověku. Kromě keramiky byly z objektu získány kosti, mazanice a rekonstruovatelný fragment žerňovny. Intruze nalezené v objektu je možné datovat do období neolitu – do kultury s vypíchanou keramikou a do blíže neurčených období pravěku.

Datace: Na základě raně středověkého keramického materiálu je chata datována do raného středověku, pravděpodobně do období kultury s keramikou pražského typu.

Obr.: *tab. XIV a XV*

Obj. 736 – zásobní jáma

Poloha: parcela Komunikace 1

Výzkum: září 2008

Popis: Válcovitá zásobní jáma s plochým dnem, patrně poškozená pozdější činností a dochovaná pouze částečně. Maximální průměr dochované části objektu byl 124 cm, její maximální hloubka byla 42 cm. Jáma byla částečně zahloubena do kulturní vrstvy. Výplň: Objekt byl vyplněn sedimenty tmavých odstínů prachové hlíny. U dna se nacházela tenká vrstvička světle šedého jílu. Podloží: Žlutá ulehlá spraš.

Nálezy: Celkem bylo z objektu získáno 5 střepů, z nichž 3 je možné datovat do raného středověku. Kromě keramiky byly z objektu vyzvednuty zvířecí kosti. Intruze nalezené v objektu lze datovat do období neolitu – do kultury s vypíchanou keramikou.

Datace: Na základě keramických zlomků je možné tuto jámu datovat do raného středověku. Přesnější datace není s ohledem na absenci typické keramiky možná.

Obr.: *tab. VIII*

Obj. 808 a 816 – chata

Poloha: parcela Komunikace 8

Výzkum: září–říjen 2008

Popis: Obdélný vkop, z něhož byla prozkoumána pouze menší část, protože se nacházel na hranici skrývky. Maximální rozměry zkoumané části objektu byly 484 × 202 cm. V těsné blízkosti a návaznosti na objekt 808 byl rozeznán kruhový vkop 816 o maximálním průměru 96 cm a maximální hloubce asi 40 cm. Tato situace byla interpretována jako otopné zařízení v rámci chaty. Chata i otopné zařízení měly ploché dno. Výplň: Objekt byl vyplněn sedimenty tmavých odstínů prachové hlíny. Otopné zařízení bylo vyplněno černou kyprou prachovou hlínou, stěny otopného zařízení byly tvořeny červenou mazanicí. Podloží: Žlutá ulehlá spraš.

Nálezy: Celkem bylo z objektu získáno 86 keramických zlomků, z nichž 59 je možné datovat do raného středověku. Z keramického materiálu byla rekonstruována i dvě torza nádob. Kromě keramiky byly v objektu nalezeny zvířecí kosti a mazanice. Intruze v objektu představovaly střepy štítarského stupně kultury knovízské a blíže neurčených období pravěku.

Datace: Na základě raně středověkého keramického materiálu a tvaru objektu je chata datována do časně slovanského období.

Obr.: *tab. XII a XIII*

Obj. 810 – chata

Poloha: parcela Komunikace 8

Výzkum: září–říjen 2008

Popis: Obdélný vkop se zaoblenými rohy, z něhož byla prozkoumána pouze část, protože se nacházel na hranici zkoumané plochy. Maximální rozměry zkoumané části objektu byly 316 × 406 cm, maximální hloubka tohoto vkopu byla 114 cm. Vkop měl ploché dno. Ve zkoumané části nebylo otopné zařízení rozeznáno. Chata byla částečně zahlobena do kulturní vrstvy. Výplň: Chata byla vyplněna sedimenty písčité hlíny tmavých odstínů, místy s příměsí světlého písku, pravděpodobně šlo o podloží, které bylo splavováno do objektu v procesu postupného zanášení. Velmi dobře byla zachována podlaha chaty, která byla tvořena silně ulehlou tmavě hnědou písčitou hlínou. Podloží: Kyprý okrový písek.

Nálezy: Celkem bylo z objektu získáno 128 keramických zlomků, z nichž 10 lze datovat do raného středověku. Kromě keramických zlomků byly v objektu nalezeny zvířecí kosti a mazanice. Intruze v objektu představovaly střepy z období neolitu – z kultury s vypíchanou keramikou a doby bronzové, štítarského stupně kultury knovízské.

Datace: Chata byla datována na základě dvou střepů zdobených rytou vlnicí, které byly nalezeny na dně objektu do středohradištního období.

Obr.: *tab. XVI*

Obj. 1124 – zásobní jáma

Poloha: parcela SO 53–54

Výzkum: listopad 2008

Popis: Válcovitá, u dna se zužující, patrně zásobní jáma, která měla původně hruškovitý tvar, ale horní část byla poničena. Horní část jámy měla průměr 170 cm, maximální průměr byl 203 cm, hloubka dochované části objektu byla 167 cm. Výplň: Byly rozeznány tři vrstvy. Všechny byly středně ulehlé, tvořené písčitou hlínou, svrchní vrstva měla tmavou hnědošedou barvu, prostřední vrstva měla světlou hnědošedou barvu a spodní vrstva tmavě šedočerná. Podloží: Kyprý okrový písek.

Nálezy: Celkem bylo z objektu získáno 23 střepů, z nichž celkem tři lze datovat do raného středověku, zbylých 20 střepů představovaly zlomky štítarského stupně kultury knovízské. Kromě keramiky byly z objektu získány kosti a 1 kus štípané industrie.

Datace: Na základě střepu s mnohonásobnou hřebenovou vlnicí – z hloubky asi 30 cm, byl celý objekt datován do středohradištního období.

Obr.: *tab. XVII*

Obj. 1380 – zásobní jáma

Poloha: parcela SO 27–28

Výzkum: duben 2010

Popis: Válcovitá, u dna se zužující jáma, se nacházela na pozemku poškozeném nedávnou činností, nepochybně byla její horní část touto činností poškozena. Průměr u povrchu skrývky, který byl zároveň maximálním průměrem dochované části jámy, byl 166 cm, dochovaná hloubka jámy byla 152 cm. Výplň: Vrchní část objektu byla vyplněna tmavě hnědými až černými odstíny černé prachové hlíny, směrem ke dnu byly sedimenty písčitéjší. V hloubce přibližně jednoho metru se nacházela asi 20 cm mocná vrstva s vysokým podílem pozůstatků dřeva a uhlíků. Pod ní byla vrstva naoranžověle žlutého písku, která překrývala vrstvu kamenů, kterou bylo vyloženo dno. Podloží: Podloží bylo tvořeno tenkou ulehlou vrstvou spraše, která překrývala středně ulehlý okrový písek.

Nálezy: Celkem bylo z objektu získáno 97 keramických zlomků, z nichž celkem 44 je možné datovat do raného středověku. Intruze v objektu pocházejí z doby bronzové – ze štítarského stupně kultury knovízské, halštatu a blíže neurčených období pravěku. Kromě keramiky byly z objektu získány kosti a mazanice.

Datace: Na základě charakteru a výzdoby raně středověkého keramického materiálu je možné objekt datovat do středohradištního období.

Obr.: *tab. XVII*

Obj. 1400 – zásobní jáma**Poloha:** parcela SO 27–28**Výzkum:** duben 2010

Popis: Zásobní jáma hruškovitého tvaru byla situována na pozemku poškozeném nedávnou činností, její horní část proto byla touto činností nepochybně poškozena. Průměr u povrchu skrývky byl 142 cm, maximální průměr dochované části jámy činil 176 cm, dochovaná hloubka jámy byla 190 cm. Výplň: Objekt byl vyplněn tmavě hnědými až černými odstíny černé prachové hlíny Podloží: Podloží tvořila tenká ulehlá vrstva spraše, která překrývala středně ulehlý okrový písek.

Nálezy: Celkem bylo z objektu získáno 72 keramických zlomků, z nichž celkem 26 lze datovat do raného středověku. Intruze v objektu je možné datovat do doby bronzové, štítarského stupně kultury knovízské, halštatu, doby bronzové a blíže neurčených období pravěku. Kromě keramiky byly z objektu získány kosti a mazanice.

Datace: Na základě charakteru a výzdoby raně keramického materiálu je možné objekt datovat do středohradištního období.

Obr.: *tab. XVIII***Obj. 1462 – zásobní jáma****Poloha:** parcela SO 33–34**Výzkum:** srpen 2010

Popis: Válcovitá, u dna se zužující jáma byla na pozemku poškozeném nedávnou činností, nepochybně se dochovala pouze její spodní část. Průměr na úrovni skrývky, který byl zároveň maximálním průměrem dochované části jámy, byl 96 cm, dochovaná hloubka jámy byla 85 cm. Výplň: Ve výplni objektu byly rozeznány dvě vrstvy. Svrchní, o mocnosti asi 23 cm, byla tvořena středně ulehlým hlinitým sedimentem hnědé barvy s příměsí uhlíků a proplásky písku. Spodní vrstva byla tvořena stejným sedimentem, bez příměsí uhlíků a písku. Podloží: Kypřý okrový písek.

Nálezy: Na rozhraní dvou vrstev výplně objektu byl nalezen celý žernov. Dále četné keramické zlomky, z nichž 46 kusů bylo možné datovat do raného středověku. Intruze pocházely z období neolitu – kultura s vypíchanou keramikou, doby bronzové, pravěku, doby římské i novověku.

Datace: Na základě raně středověkých střepů, které byly nalezeny od povrchu objektu až po jeho dno, a také na základě celého žernovu, který je možné datovat do raného středověku, je celý objekt datován do starší doby hradištní.

Obr.: *tab. XVIII*

Po stručném popisu raně středověkých situací nalezených v rámci záchranného archeologického výzkumu v Obříství budou nyní zhodnoceny

skupiny různých typů objektů. Paralely k nim je možné vidět především na lokalitách v Březně a v Roztokách, pro zásobní jámy pocházejí vhodné analogie také z Opolánek–Starých Bader (*Princová-Justová 2004*). Vhodné paralely z bližšího okolí chybí především z důvodu nedostatečné prozkoumanosti regionu.

2.1 Obydlí

Chaty byly prozkoumány v různé míře. Dvě z nich v úplnosti, zbývající čtyři se nacházely na hranici zkoumané plochy, a tak byly odkryty pouze částečně. Plocha prozkoumaných částí se pohybovala od 8 do 13,5 m². Velikostní rozptýlení chat je srovnatelný jak se situací v Březně (*Pleinerová 2000*, 183), tak i se situací v Roztokách (*Kuna – Profantová 2005*, 129). Otopné zařízení bylo rozeznáno v polovině případů. V jedné ze situací, kdy nebylo nalezeno, je možné, že se nacházelo v nezkoumané části. U zbylých dvou zemnic je vysvětlení absence otopného zařízení obtížnější, neboť byly prozkoumány v úplnosti. Nicméně ze středoevropského kontextu jsou známy i objekty interpretovatelné jakožto chaty bez otopných zařízení. Důvody toho, proč se otopná zařízení nedochovala, nebo nebyla v průběhu výzkumu rozeznána, jsou různé. Vzhledem k tomu, jak mělké byly zmíněné dvě zemnice, je možné, že svrchní část nebyla v podorníci rozeznána, a proto nebyla zachycena ani otopná zařízení.

Chata 140 představuje dobrý příklad zemnice s kůly v rozích (kůly zachyceny jen ve třech rozích). Vzhledem k paralelám v Roztokách je pravděpodobné, že ve čtvrtém rohu se nacházela pec, která nebyla rozpoznána, resp. mohla být odstraněna skrývkou, proto se přiložený půdorys může jevit jako netypický (viz *tab. III*). V blízkosti zemnice byly odkryty také kůlové jamky, které pravděpodobně souvisely s konstrukcí stavby.

Objekty 607 a 639 byly prozkoumány pouze částečně, jámu 639 je možné považovat za kamennou pec uvnitř domu, připomínající otopná zařízení v objektu 727 v Roztokách (*Kuna – Profantová 2005*, 384) nebo v domě 41 v Březně (*Pleinerová 2000*, 65), jde však pouze o analogii k podobě otopného zařízení, ale celková konstrukce chaty není ze zkoumané části rekonstruovatelná.

Objekt 699+700 je také interpretován jako obytný, byť v něm nebylo rozeznáno otopné zařízení. Pro skutečnost, že se zde mohlo nacházet otopné zařízení, svědčí propálené kameny, které v něm byly nalezeny. Podél severní strany se přibližně v půlkruhu nacházely kůlové jamky, které mohly souviset s konstrukcí případné chaty. Také by mohlo jít o objekt blíže neurčené hospodářské

Tab. 4 Počet keramických stěrů v raně středověkých objektech. – Tab. 4 Number of pottery sherds in Early Mediaeval features.

Číslo objektu	Celkový počet	Raný středověk	Pozn.	Datace intruzí
2	30	10	torzo nádoby	pravěk
30	291	59	torzo nádoby	pravěk, DB
140	161	45		pravěk, LnK, StK, DB, Ha, DŘ
141	252	38		pravěk, StK, DB
143	82	2		pravěk, LnK, StK, DB, Ha
146	50	18		pravěk
196	85	4		pravěk, StK, DB, DŘ
221	40	4		pravěk, ŠtK
224	17	4		pravěk, DB, Ha
263	5	1		DB
266	111	36	celá nádoba	pravěk, StK, DB
270	84	38	celá nádoba	pravěk, DB
283	9	1	torzo nádoby	neolit, DB, DŘ
323	6	1		pravěk, DB, Ha
568	34	7		ŠtK
607	62	51		pravěk
639	22	10		pravěk, StK, ŠtK, Ha
699	31	27		pravěk, StK
700	5	1	celá nádoba	pravěk
Číslo objektu	Celkový počet	Raný středověk	Pozn.	Datace intruzí
736	5	3		StK
808	62	51		pravěk
810	128	10		StK, ŠtK
816	24	8		ŠtK
1124	23	3		pravěk, DB
1380	97	44		pravěk, DB, ŠtK, Ha
1400	72	26		pravěk, DB, ŠtK, Ha, DŘ
1462	169	46		pravěk, StK, DB, DŘ, NO
Celkem	1957	548		

funkce, jakou pravděpodobně měl např. objekt 7700, odkrytý v Praze-Liboci (*Bureš – Profantová 2005*, 51). Obytná funkce je však pravděpodobná, i když ne zcela jednoznačná.

Objekt 808 s pecí č. 816 je ukázkovým příkladem chaty, kde byla pec umístěna mimo prostor obydlí jako takového. Paralelou k němu může být zatím nepublikovaná chata, zkoumaná v roce 2009 v rámci záchranného archeologického výzkumu na trase obchvatu Kolína.⁴

Objekt 810 je datován do středohradištního období. Jednalo se o zemnici se zaoblenými rohy, ve zkoumané části nebylo rozeznáno otopné zařízení, přes to se u této situace jeví jako nejpravděpodobnější obytná funkce.

2.2 Ostatní objekty

Velikostní složení zásobních jam je různé. Maximální dochovaná hloubka se pohybuje od 42 cm do 234 cm. Převažuje válcovitý tvar, celkem 7 případů. O něco méně je jam hruškovitého tvaru – celkem 5. Přihlédneme-li k podrobnější typologii tvarů zásobnic dle interpretace *Pleinerové (2000, 213)*, je na lokalitě možné pozorovat zástupce všech pěti uváděných typologických skupin. Tvarové i velikostně odpovídá soubor zásobních jam z Obříství také souboru objektů z Opolánek-Starých Bader (viz *Princová-Justová 2004*). U obou typů zásobnic převažuje vyduté dno, méně je jam s plochým dnem. Není patrná žádná korelace mezi tvarem jámy a jejím stářím. Dochovaný objem se liší. U některých (např. obj. 283, nebo

4 Ústní sdělení J. Frolíka, 9. 1. 2012.

Tab. 5 Základní charakteristiky zkoumaných objektů interpretovaných jakožto obytných. – Tab. 5 Basic characteristics of excavated features interpreted as residential.

Č. objektu	Prozkoumaná plocha (m ²)	Předpokládaná plocha (m ²)	Otopné zařízení	Prozkoumáno celé	Pozůstatky kůlových konstrukcí	Datace
140	8,4	8,4	ne	ano	ano	pražský typ
607	?	17?	ano	ne	ne	pražský typ
639	13,5	15,0	ano	ne	ne	pražský typ
699 + 700	8,0	8,0	ne	ano	ano	pražský typ
808	7,6	17,0	ano	ne	ne	pražský typ
810	13,5	15,0	ne	ne	ne	středohradištní období

Tab. 6 Základní charakteristiky zkoumaných objektů interpretovaných jakožto zásobní jámy. – Tab. 6 Basic characteristics of excavated features interpreted as storage pit.

Č. objektu	Max. hloubka (cm)	Tvar jámy	Tvar dna	Datace
141	140	hruškovitá	konkávní	starohradištní období
146	234	válcovitá	ploché	středohradištní období
224	204	hruškovitá	konkávní	raný středověk
266	168	válcovitá	konkávní	mladohradištní období
270	120	hruškovitá	ploché	mladohradištní období
283	62	válcovitá	ploché	pražský typ
568	125	válcovitá	konkávní	středohradištní období
736	42	válcovitá?	ploché	raný středověk
1124	167	spíše hruškovitá	konkávní	středohradištní období
1380	152	spíše válcovitá	konkávní	starohradištní období
1400	190	spíše hruškovitá	konkávní	starohradištní období
1462	85	válcovitá	konkávní	starohradištní období

obj. 736 – viz *tab. VIII*) lze předpokládat, že byly původně hlubší. Množství keramiky, které bylo v objektech nalezeno, je také různé; podrobněji viz *tab. 4*.

Ve zkoumaném prostoru byly dále rozeznány dvě pece, u nichž nebyla zaznamenána souvislost s objekty, které by mohly být interpretovány jako chaty. Vzhledem k tomu, že celkově byly struktury v kulturní vrstvě špatně čitelné, nelze vyloučit, že šlo o jediné části případných objektů, které byly rozeznány díky kamenné destrukci (obj. 30 viz *tab. II*) a propáleným vrstvám mazanice, které tvořily jejich stěny (obj. 263 viz *tab. XIX*). Také je však možné, že se jednalo o pece, které s jakýmkoliv obydlím nijak nesouvisely a sloužily k jinému účelu, v případě těch z Obříství, nám však jejich případný účel není známý.

U ostatních menších objektů nelze jednoznačně určit funkci, jejich interpretace je tedy prakticky nemožná.

Zajímavým momentem ve studiu archeologických objektů je objasnění zákonitostí, podle kterých docházelo k jejich zaplňování. Tyto procesy jsou známy pouze částečně, zjednodušeně lze říci, že čím složitější je stratigrafie sedimentů v objektu, tím složitější byl i postup zaplňování (*Káčerik 2011, 655*). Ze souboru raně středověkých objektů z Obříství je ke studiu těchto postdepozičních procesů vhodná především skupina dvanácti zásobních jam, u nichž je možné sledovat značné rozdíly ve skladbě výplně. Celkem je z hlediska způsobu, jakým byly jámy zaplněny, možné sledovat tři skupiny objektů. Velmi zjednodušeně lze konstatovat, že v případě zásobních jam, jejichž výplň je tvořena jedinou vrstvou (např. 141, 1462), jde o zásobní jámy, které byly pravděpodobně intencionálně zasypány najednou; u objektu 1462 pro tuto interpretaci svědčí také celý nepoškozený běhoun nalezený ve výplni (viz *tab. XVIII*). V případě zásobních jam, kde jsou ostře odděleny dvě až tři vrstvy (např. 224, 1124),

může jít o jednotlivé fáze zániku objektu. Naopak v případě zásobních jam (např. 146, 1380), kde je výplň tvořena zvrstvením mnoha tenkých vrstviček, lze předpokládat, že šlo o objekty, které byly vyplňovány postupně delší dobu, čímž mohlo vzniknout právě toto složité zvrstvení.

3. Popis nálezů

3.1 Keramické nálezy

Za současného stavu zpracování souboru z Obříství byly jako raně středověké uvažovány pouze ty objekty, v nichž byla nalezena raně středověká keramika. Žádný z objektů, které byly zkoumány, nebyl zcela bez starších intruzí – reziduí

(viz *tab. 3*). V raně středověkých objektech bylo nalezeno téměř 2000 keramických zlomků nebo torz nádob. Téměř tři čtvrtiny z tohoto počtu však představovaly intruze, které byly především pravěkého stáří (viz *tab. 4*). V rámci jednotlivých období pravěku početně převažují střepy z pozdní doby bronzové, přičemž toto období převažuje i celkově na lokalitě. Z raně středověkých objektů jsou intruze z doby bronzové v 19 objektech, přičemž v některých objektech (např. 810) tyto intruze i převažují nad raně středověkou keramikou. Problematicky mohou působit novověké intruze v raně středověkých objektech, byly však nalezeny pouze v zásobní jámě 1462, která se nacházela na jedné z poškozených parcel. Šlo o velmi drobné střípky, proto je možné, že se do objektu dostaly postdepozíčními procesy z vrchních vrstev.

Tab. 7 Počty typických raně středověkých střepů v objektech. – *Tab. 7* Number of typical Early Mediaeval sherds in features.

Č. objektu	Okraje	Dna	Zdobené	Celkem	Poznámka
2	0	1	0	1	torzo nádoby
30	12	4	14	30	torzo nádoby
140	9	3	1	13	
141	2	1	3	6	
143	1	1	0	2	
146	4	2	5	11	
196	2	0	0	2	
221	0	0	0	0	
224	3	0	0	3	
263	0	0	0	0	
266	7	0	12	19	celá nádoba
270	5	3	12	20	celá nádoba
283	0	0	0	0	
323	1	0	1	2	
568	1	0	1	2	
607	6	9	2	17	
639	2	0	1	3	
699	3	4	0	7	
700	1	0	0	1	celá nádoba
Č. objektu	Okraje	Dna	Zdobené	Celkem	Poznámka
736	0	0	0	0	
808	4	7	4	15	celá nádoba
810	0	0	2	2	
816	0	0	0	0	
1124	0	0	1	1	
1380	2	5	9	16	
1400	1	1	5	7	
1462	5	4	6	15	
Celkem	71	45	79	195	

Vzhledem k nálezu nepoškozeného raně středověkého běhounu v objektu, je raně středověké stáří jámy velmi pravděpodobné.

Celkem bylo na výzkumu v Obříství identifikováno 548 raně středověkých keramických jedinců, pocházejících ze stejně datovaných objektů. Raně středověké intruze, nalezené v objektech pocházejících z jiných období, jsou pojednány samostatně, viz níže. Z těchto 548 jedinců je 195 kusů typických (viz podrobněji *tab. 7*). Raně středověká keramika z lokality Obříství představuje poměrně zajímavý celek, a to hned z několika důvodů. Z hlediska analogií má soubor jak rysy, typické pro obdobné soubory keramiky, tak i vlastnosti, které se vyskytují výjimečněji.

Pro větší přehlednost budou jednotlivé skupiny keramiky uváděny chronologicky. Keramika, kterou je možné datovat pouze rámcově do raného středověku, podrobněji hodnocena nebude. Tyto objekty, podobně jako raně středověké intruze, náš obraz o celkovém rozmístění objektů na lokalitě sice dokreslují, ale jde o nálezově chudé celky s minimálním výskytem datovatelných nálezů. Z hlediska analýzy skladby nálezů proto nejsou takovým přínosem, jako objekty, které je možné datovat jednoznačněji.

Keramika je obvykle studována především z hlediska chronologického. Toto hledisko je pochopitelně stěžejní i pro studium souboru z Obříství, pozornost bude věnována i technologii výroby, výzdobě a konečně opravám a druhotnému využití keramických zlomků.

Nejstarší raně středověké objekty v rámci zkoumaného prostoru jsou datovány do časně slovanského období. Z tohoto období pochází více než třetina celkového počtu nálezů. Spektrum nálezů je vzhledem k celkově monotónnímu charakteru skladby keramických souborů v období kultury s keramikou pražského typu poměrně pestré.

Drtivě převažují pro kulturu s keramikou pražského typu typické, nekvalitně pálené hrnce z hrubého materiálu, s příměsí slídy, často i kamínků, jakožto ostřiva, přičemž jejich velikost je různá. Nejzajímavější složkou jsou pak talíře (*tab. V a VII*), které jsou pro kulturu s keramikou

pražského typu charakteristické. V českém prostředí jsou známé například z Roztok (*Kuna – Profantová 2005*, 476) nebo Běchovic (*Vencl 1973*, 357). Tyto talíře byly v Obříství nalezeny celkem ve dvou objektech a to v chatě 607 a jámě 196. Dalším poměrně zajímavým prvkem je zdobená keramika pražského typu. Konkrétně jde o keramiku z pece č. 816 (*tab. XIII*). Tato keramika není tak typická, ale vyskytuje se i na jiných lokalitách; např. Roztoky (*Kuna – Profantová 2005*, 587). Posledním nezvyklým prvkem je stopa po odříznutí dna nádoby, pro raný středověk dosti nestandardní (*tab. XV*). Navíc jde o hrubou keramiku, která jinak působí dojmem v ruce dělané nádoby.

Celkově je nejstarší raně středověký keramický materiál, shromážděný v Obříství, poměrně pestrý. Představuje tedy komplexní vzorek, který je zajímavou sondou do sídelní jednotky tohoto období. V prostoru Mělnicka je důležitá i především přítomnost kultury s keramikou pražského typu, která zde zatím nebyla zaznamenána, dalším přínosem souboru je pak jeho relativní rozmanitost.

Další složkou, která je zastoupena stejně bohatě, jako kultura pražského typu, je starohradištní období. Objektů z tohoto období je o něco méně, přičemž keramického materiálu je prakticky stejné množství. Tento materiál obsahuje i poměrně kvalitně pálenou keramiku. Jde o keramické střepy se zvonivým výpalem z objektu 568, nicméně tyto střepy mohou být i mladší. Zároveň byly vyzvednuty i střepy obdobného stáří velmi nekvalitně pálené. Jde o zlomky pražnice získané z objektu 1400 (viz *tab. XVIII*), tato keramika nekvalitně pálená, svým charakterem připomínala spíše mazanici.

Středohradištní a mladohradištní období je zastoupeno mnohem menším množstvím objektů i keramického materiálu. Středohradištní keramika je zastoupena celkem 38 jedinci ze čtyř objektů. Materiál z tohoto období je z celého raně středověkého souboru nejvíce fragmentární. Nedochovalo se žádné torzo, ani větší fragment nádoby. Získaným materiálem však je možné osídlení v středohradištním období spolehlivě doložit.

Tab. 8 Shrnutí podílu typických a zdobených jedinců podle jednotlivých období. – *Tab. 8* Summary of share of typical and decorated items according to individual periods.

Jedinci podle období	Pražský typ	Starohradištní období	Středohradištní období	Mladohradištní období	Raný středověk	Celkem
Celkový počet	209	216	38	74	11	548
Procento typických	45	36	42	53	27	36
Procento zdobených	4	17	23	38	0	15

Tab. 9 Počty zdobených raně středověkých střepů v raně středověkých objektech. – Tab. 9 Number of decorated Early Mediaeval sherds in the Early Mediaeval features.

Č. objektu	Rytá	Hřebenová	Jiná	Celkem
30	1	13	0	14
140	1	0	0	1
141	2	1	0	3
146	2	3	0	5
266	2	13	1	16
270	7	5	0	12
323	0	1	0	1
568	1	0	0	1
607	0	2	0	2
639	0	1	0	1
Č. objektu	Rytá	Hřebenová	Jiná	Celkem
808	1	4	0	5
810	2	0	0	2
1124	0	1	0	1
1380	2	7	0	9
1400	0	5	0	5
1462	3	3	0	6
Celkem	24	59	1	84

Mladohradištní keramický materiál je tvořen 74 jedinci, kteří pocházejí ze dvou objektů, přičemž z každého z těchto objektů pochází alespoň jedno slepitelné torzo nádoby (viz *tab. IX a XI*). Mladohradištní materiál je bohatě zdobený. Vzhledem k nedostatku publikovaných mladohradištních souborů z oblasti Mělnicka chybí dostatečně početný srovnávací materiál.

3.2 Jiné nálezy

Nekeramické nálezy, získané během výzkumu v Obříství, svou skladbou odpovídají obvyklému složení raně středověkých souborů. Kovové předměty se vyskytují v omezené míře. Jde o nevýrazné

artefakty, u nichž je obtížné určit funkci. Kamenné artefakty jsou zastoupeny běhouny ručních rotačních mlýnů. U štípané industrie jde pravděpodobně o pravěké intruze, nikoliv křesadla. Nejzajímavějšími artefakty jsou kostěný hřeben a kostěná brusle, za povšimnutí stojí rovněž nálezy interpretované jako brousek.

3.2.1 Kamenné artefakty

Veškerá štípaná industrie, která byla nalezena v objektech, je pravděpodobně pravěkého stáří. Nejde o křesadla, ale škrabadla a odpad z výroby jiných artefaktů. Pokud by šlo o raně středověké artefakty, byly by to pouze nepoužité polotovary, čemuž ale neodpovídá surovinová skladba. Křesadla se obvykle vyráběla ze silicitů glacienních sedimentů a v souboru je i štípaná industrie z křemenců. Do období raného středověku je dále možné datovat žernovy a brousek.

3.2.1.1 Žernovy

Celkem byly ze dvou raně středověkých objektů, zkoumaných na výzkumu v Obříství, vyzvednuty polovina žernovu a jeden fragment, z něhož je možné původní tvar rekonstruovat (z objektu 700 pochází zlomek žernovu – viz *tab. XIV* a z objektu 1462 pochází celý běhoun – viz *tab. XVIII a tab. XIX*). V obou případech jde o svrchní části žernovů, tedy běhouny, vyrobené pravděpodobně ze žuly. Vzhledem k tomu, že zatím nebyly posouzeny geologem, není známo, zda jde o surovinu místní, nebo importovanou. Fragment žernovu pocházel z objektu datovaného do kultury s keramikou pražského typu, kompletní žernov byl nalezen v objektu ze středohradištního období.

3.2.1.2 Brousek (?)

V objektu 699, datovaném do období kultury s keramikou pražského typu, byl nalezen velmi subtilní kamenný artefakt provrtaný pravidelným kruhovým otvorem (viz *tab. XI*), vyrobený z tmavě šedé suroviny, jemné zrnitosti, snad jde o břidlici.

Tab. 10 Přehled nekeramických nálezů. – Tab. 10 Summary of non-pottery features.

Jiné nálezy	Č. objektu	Celkový počet	Charakteristika nálezu
štípaná industrie	140, 141, 270, 283, 754, 1124	8	intruze?
keramika	30	1	přeslen
barevné kovy	30	1	?
železo	30, 266	2	?
železná struska	221, 266	2	?
kostěný artefakt	30, 568	2	hřeben, brusle
části žernovů	699, 1462	2	běhouny
brousek	699	1	provrtaný, pouze část

Za analogii k tomuto předmětu je možné považovat podobný artefakt, nalezený na hradišti v Praze-Butovicích (zatím nepublikováno – ústní sdělení L. Kose).

3.2.2 Zvířecí kosti a z nich vyrobené artefakty

Zpracování zvířecích kostí z raně středověkých objektů by s nejvyšší pravděpodobností nepřineslo žádané výsledky, vzhledem k tomu, jak je soubor nekonzistentní. Vysoký podíl intruzí v objektech, které se mnohdy vyskytují prakticky ve všech vrstvách, komplikuje i dataci objektů jako takových. Datování keramiky je alespoň do jisté míry možné, u neopracovaných zvířecích kostí je však tento problém bez použití přírodovědných metod prakticky neřešitelný. Celkový počet zvířecích kostí ze všech raně středověkých objektů je téměř 1000 kusů.

3.2.2.1 Hřeben

Kostěný hřeben, který byl nalezen na výzkumu v Obříství, pochází z povrchu objektu 30, datovaného do středohradištního období (viz *tab. II*). Hřeben byl nalezen ve velmi fragmentární podobě, jeho kresba je tedy rekonstrukcí původního stavu. Je možné jej zařadit do kategorie třívrstevných hřebenů, zda jde o hřeben jednostranný nebo dvoustranný (*Bartošková 2003, 254*) zůstává otázkou. Spíše ale šlo o hřeben jednostranný, který je typičtější pro starohradištní období. Může se však vyskytovat i v mladších obdobích. Hřeben byl zdobený rytou výzdobou, jako analogie může posloužit např. hřeben z objektu 842 z Roztok (*Kuna – Profantová 2005, 484*).

3.2.2.2 Brusle

Artefakt, který je možné označit za brusli (viz *tab. XIV*) byl nalezen v objektu 568, datovaném do středohradištního období. Funkce tohoto typu artefaktu je dodnes nevyjasněná. Uvažuje se o tom, že artefakty byly buď hladítka, která byla používána ke zpracování kůže nebo jde opravdu o brusle (*Beranová – Lutovský 2009, 42*). Vzhledem k tomu, že se brusle nepodařilo nalézt celou, ale pouze její fragment, není ji možné z funkčního hlediska interpretovat. Pro jednoznačnější rozlišení těchto dvou kategorií je třeba mít k dispozici celý artefakt, protože brusle se od hladidla odlišuje především zdviženým a zašpičatěným koncem (*Bartošková 2003, 237*), který u artefaktu z Obříství chybí.

3.2.3 Kovové artefakty

Kovové artefakty, které byly nalezeny v raně středověkých objektech, představují vesměs drobné předměty nejasné funkce – pravděpodobně

byly součástí komplikovanějších nedochovaných předmětů. Navíc byly mnohdy nalezeny v podorníci nebo na povrchu objektů, proto lze jejich výpovědní hodnotu považovat za zanedbatelnou. Celkem zde byly dva zlomky železa (z objektů 30 a 266 – viz *tab. X*) a zlomek bronzu (z objektu 266). Funkci žádného z těchto zlomků se nepovedlo spolehlivě identifikovat.

3.2.3.1 Struska

Z raně středověkých objektů pocházejí tři drobné zlomky strusky (z objektů 2, 221 a 266). Pravděpodobně jde o velmi drobné zlomky železné strusky. Vzhledem k tomu, že v těchto objektech byly přítomny také keramické intruze, není možné s jistotou spojit tyto artefakty s výrobnou činností během raného středověku, ale může jít o pozůstatky této činnosti z jiných období. Výrobní činnost není příliš pravděpodobná, protože žádné jiné její pozůstatky – kromě zlomků strusky, které by bylo možné datovat do raného středověku, nebyly nalezeny.

3.2.4 Mazanice

Celkem bylo, kromě drobků mazanice, která se nacházela v sedimentech, nalezeno asi 150 kusů mazanice. Vzhledem ke značné otřelosti nalezených fragmentů nebyly pozorovány žádné zřetelnější otisky struktur.

3.3 Výpovědní hodnota nálezového celku z Obříství

Nálezový soubor z Obříství je v mnoha ohledech výjimečný. Překvapuje jeho pestrost jak z hlediska chronologického, tak i materiálově, relativně pestré je spektrum známých užitkových artefaktů. Zároveň však jde o soubor bez jakýchkoliv luxusnějších předmětů. Vzhledem k tomu, že zde chybí předměty, u kterých je pravděpodobné, že byly vysoce ceněny, lze předpokládat, že k zániku žádné fáze sídliště nedošlo násilnou formou. Tento soubor v tomto směru odpovídá pozorování J. Princové-Justové o rozdílech mezi vybaveností opevněných sídel a tzv. venkovských osad (*Princová-Justová 2004, 169*). Nálezový celek z Obříství lze považovat za přínosný studijní materiál

4. Raně středověké intruze v objektech z jiných období

Rozlišení cizorodého je v archeologických kontextech mnohdy obtížným úkolem. Definiční pojmu intruze nejlépe odpovídá chápání intruze, jakožto ojedinelé se vyskytující cizích

Tab. 11 Raně středověké intruze v objektech datovaných do dřívějších období. – Tab. 11 Early Mediaeval intrusions in features dated to the earlier periods.

Číslo objektu	Datace objektu	Charakteristika střepu	Hloubka (cm)	Datace intruze
29	doba bronzová (?)	nezdobené dno	začišťování povrchu	pražský typ
29	doba bronzová (?)	zdobená výduť	5–15	starohradištní obd.
29	doba bronzová (?)	nezdobený okraj	0–5	starohradištní obd.
29	doba bronzová (?)	nezdobený okraj	30–45	pražský typ
34	doba bronzová (?)	nezdobený okraj	20–30	středohradištní obd.
93 (čtverec 2)	pravěk	zdobená výduť	začišťování povrchu	středohradištní obd.
611	pozdní doba bronzová	nezdobené dno	60–80	středohradištní obd.
827 (čtverec 16)	pravěk	nezdobený okraj	20–40	pražský typ
1460	splachové vrstvy	zdobená výduť	80–100	starohradištní obd.

artefaktů v kontextu, do něhož se dostaly v souvislosti s postdepozíčními procesy (*Smrž 1994*, 347). V dřívější literatuře je takto chápáno především to, co představuje menší část keramiky z daného objektu, a také to, co se vyskytuje v menší hloubce (*Rulř 1997*, 457). Obecně tyto premisy platí, ale postupně se ukazuje, že se vyskytují i četné výjimky (*Kuna Profantová 2005*, 125). Proto je povaha materiálu nalezeného v objektu – zda jde o materiál datující objekt, nebo o příměs – posuzována především na základě jeho pozice v objektu, velikosti konkrétních zlomků a ve vztahu k charakteru zásyvu objektu, podobně jako to učinil např. A. Káčerik při zpracování materiálu z polykulturní lokality v Krbicích (*Káčerik 2011*, 667).

Raně středověké intruze v objektech z dřívějších období mohou představovat metodologický problém. Je snadné vysvětlit, jak se na polykulturní lokalitě dostala starší keramika do mladších objektů, obtížnější se však jeví vysvětlení situace opačné. V případě níže popsanych intruzí je však zásadním argumentem skutečnost, že jde o nálezy z povrchu, nebo o velmi malé zlomky, které se z raně středověkého kontextu do pravěkého mohly dostat bioturbací. Intruze jsou kresebně dokumentovány, viz *tab. X*.

Raně středověké intruze ve starších objektech mohou informovat o několika oblastech problémů. Mohou poukazovat na přítomnost raně středověkého osídlení na větší ploše, než na jaké byly doloženy raně středověké objekty. Dále jejich přítomnost v kulturní vrstvě, může potvrzovat dlouhodobější přítomnost raně středověkého osídlení na lokalitě, které se mohlo podílet na spoluutváření tohoto zvrstvení. Konečně mohou svědčit o přítomnosti osídlení v obdobích, k nimž nebylo možné jednoznačně přiřadit žádné objekty.

U studia intruzí je potřeba mít na paměti, že jejich výpovědní hodnota je jen o něco větší⁵, než v případě sběrového materiálu. Proto je důležité výsledkům jejich studia přikládat zcela jinou váhu, než tomu je v případě nálezů z intaktních situací.

V případě Obříství je třeba uvést, že zatím nebylo ukončeno zpracování materiálu ze všech objektů ze starších období. Proto je možné, že se počet raně středověkých intruzí v rámci zkoumané plochy ještě zvýší, nikoliv však zásadním způsobem.

Raně středověké intruze v objektech z jiných období byly vyčleněny na základě velikosti nebo pozice v objektu. Jde buď o větší zlomky z povrchu, nebo o drobné střepy, které se nacházejí i v nižších vrstvách. Většina intruzí pochází z pravěkých objektů, ty datovatelné pravděpodobně spadají do doby bronzové. Jeden zlomek pochází i ze splachových vrstev, které jsou spíše mladší. Datace intruzí je různá, svou četností však odpovídají i četnosti výskytu objektů daných období. Převládají intruze z období kultury s keramikou pražského typu, vyskytují se také střepy z období středohradištního, keramika z mladohradištního období mezi intruzemi rozeznána nebyla. Co se prostorového rozmístění raně středověkých intruzí týče, vyskytují se v místech, kde jsou i koncentrace raně středověkých objektů

5 U nálezů z povrchové prospekce je možné, že se na místo dostaly např. hnojením, nebo přesunem zeminy (problém tzv. pseudolokalit). V případě intruzí – zvláště pokud pocházejí z větší hloubky – je jasné, že nějaká aktivita daného období v místě nálezů probíhala. V případě intruzí nalezených v rámci výzkumu v Obříství, je udávaná hloubka počítána od úrovně skrývky, tudíž jde o zlomky z dostatečné hloubky.

5. Raně středověké osídlení Obříství v kontextu regionu Mělnicka

Stav bádání o raném středověku na Mělnicku je v publikovaných výstupech dosti fragmentární. Žádná komplexní studie o proměnách raně středověkého osídlení na Mělnicku zatím neexistuje a tento text ji nemůže nahradit, proto budou pouze stručně uvedeny známé poznatky. Pro toto území je možné většinu základních informací čerpat z katalogů lokalit, které však nejsou regionální, ale pokrývají celé území Čech a obsahují pouze základní informace o nalezištích, přičemž si nekladou za cíl hlubší analýzu osídlení v regionu. Pro časně slovanské období je možné uvést soupis lokalit od *M. Kuny* a *N. Profantové* (2005, 75–84). Nejkompletnější soupis známých lokalit pro období starohradištní až středohradištní nejen na Mělnicku pochází od *J. Bubeníka* (1997), komplexný regionální soupis nalezišť pro Mělnicko a Kralupsko pochází od *K. Sklenáře* (1982). Dále jsou důležitým zdrojem informací publikované lokality, např. *Profantová 2002*, *Meduna 2004*. Informace o jednotlivých obdobích raného středověku budou uváděny chronologicky.

Časně slovanské osídlení bylo na Mělnicku zaznamenáno na katastrech Dolních Beřkovic, Kozel, Kralup nad Vltavou, Přívor, Sedlce, Tuhaně, Vliněvsi, Vojkovic a Věstud (*Kuna – Profantová 2005*, 75–84). Pro starohradištní období jsou na Mělnicku doloženy sídlištní aktivity na dnešních katastrálních územích obcí Hostín, Hradsko, Chramostek, Liběchov, Lobkovice, Obříství, Přívory, Vliněves, Vojkovic a Věstudy. Pro období středohradištní jsou známé lokality Hostín, Hradsko, Liběchov, Nedomice, Přívory a Vliněves (*Bubeník 1997*). Na přelom starohradištního a středohradištního období jsou datovány nálezy z oblasti centra současného města Mělníka, kde je předpokládána existence hradiště. Do stejného období je řazeno také raně středověké osídlení zjištěné v místní části Mělníka-Pšovce (*Meduna 2004*, 2).

Nicméně kromě Přívor, Hradska a Věstud jsou nálezy výhradně povrchové, či ojedinělé (*Bubeník 1997*). Přívory i Hradsko představují poněkud jiný typ sídliště. V případě Hradska jde o polohu výšinnou, a i v případě Přívor je poloha pokud ne vysloveně výšinná, tak v každém případě alespoň výrazně vyvýšená nad údolím Košáteckého potoka. Navíc jsou obě tyto lokality hradiště, tudíž jiný typ sídelního areálu, kdy v případě Přívor – hradiště opevněného třemi příkopy – jde o situaci netypickou i v rámci středočeských poměrů (*Profantová 2002*, 22). Proto je pro starší období

raného středověku charakterem polohy i osídlení na lokalitě v Obříství nejvíce podobné osídlení ve Věstudech (*Žeman 1976*). Z hlediska míry poznání je pak nejlépe prozkoumanou lokalitou na Mělnicku hradiště v Přívorech (*Profantová 2002*).

Pro mladší období raného středověku se proměnami vesnického osídlení od středověku raného až po vrcholný zabýval hlavně *P. Meduna* (2002), nicméně charakteristiky raně středověkého osídlení jsou v pojetí *P. Meduny* spíše odrazovým můstkem k pojednání o vesnicích vrcholného středověku. Proto nezbyvá než přiznat, že pro období středohradištní až mladohradištní vycházejí poznatky o regionu Mělnicka z ojedinělých nálezů, jejichž výpovědní hodnota je velmi omezená. Důležitá mohla být v tomto mladším období také funkce mělnického hradiště, jakožto centrálního místa.

Všestudy jsou podobné situaci nalezené v Obříství jak polohou v krajině, tak i charakterem osídlení. Jde o naleziště na šterkopískové terase nad meandrem řeky Vltavy, což připomíná situaci v Obříství na hraně labské terasy. Dokumentace ve Věstudech byla vytvořena *A. Knorem* v rámci dohledu nad stavbou plynovodu a představuje jakýsi průřez sídlištěm. Bylo identifikováno deset sídlištních objektů, které je možné datovat do období od kultury s keramikou pražského typu po středohradištní období. Celkem čtyři z těchto objektů byly interpretovány jako polozemnice (*Žeman 1976*, 162–166). I když ve všech případech jde o objekty dokumentované na hranách výkopu, nebo průkopy objekty, je toto naleziště v rámci regionu Mělnicka nejlepší paralelou k situaci odkryté v rámci výzkumu v Obříství.

V Obříství se raně středověké sídlištní objekty nacházely zejména v místech, kde bylo v rámci zkoumaného prostoru nejintenzivnější polykulturní osídlení. Šlo o výhodnou polohu mimo záplavovou oblast Labe (*Čuláková – Fleková – Šmahelová*, v tomto svazku).

Výzkum v Obříství prohloubil především znalost časně slovanského období v regionu. Intenzita osídlení se jeví odlišná pro různá jednotlivá období raného středověku. Pochopitelně je možné, že opravdu jde o odraz rozdílů v intenzitě osídlení v daném období. Vysvětlení této situace však mohou být i jiná. Zásadní zkreslení situace může představovat metoda výzkumu, kdy jsou zkoumány pouze určité výseky z celkové plochy. Konečně je obraz nepochybně ovlivněn různými konstrukcemi domů (*Vařeka 2004*, *Šalkovský 2001*). Absence chat v mladohradištním období by mohla být daná typem konstrukce domů z tohoto období.

6. Závěr

Záchranný archeologický výzkum přinesl množství informací o raně středověkém osídlení v Obříství. Z celkového počtu zkoumaných objektů lze datovat do raného středověku přibližně 2 %, z datovatelných objektů je to pak přibližně 5 %. I toto relativně nevýrazné zastoupení raně středověkého osídlení však, oproti dosud známým poznatkům o tomto období na Mělnicku, rozhodně přineslo mnoho nových důležitých informací.

Poznání tohoto osídlení je přínosné především regionálně. V tomto prostoru jde z hlediska raného středověku o lokalitu do jisté míry jedinečnou, neboť zde můžeme pozorovat osídlení od období kultury s keramikou pražského typu až po dobu mladohradištní. Tato situace je nezvyklá nejen na Mělnicku, ale prakticky v celých středních Čechách. Pravděpodobně nešlo o nepřetržitě osídlení, ale o různé fáze osídlení přerušené hiáty. Časové trvání etap osídlení i případných přerušování není možné z dostupných dat odhadnout.

Organizaci prostoru v rámci sídliště není možné detailněji studovat. Pro jednotlivé fáze je vzorek zkoumaných objektů vždy jiný a není vždy přítomno celé spektrum typů sídlištních objektů. Tato skutečnost je snadno vysvětlitelná tím, že nedošlo k prozkoumání celého prostoru, ale pouze ploch, které byly zasaženy stavbou. Odkryty tudíž byly pouze výseky sídliště, což vede ke zkreslení celkového pohledu na lokalitu.

V Obříství není možné modelovat intenzitu osídlení v jednotlivých obdobích raného středověku, jak to bylo možné např. v Březně u Loun (Pleinerová 2000). Nepochybně však lze konstatovat kontinuitu osídlení od období kultury s keramikou pražského typu po mladohradištní období. Otázkou zůstává proměna jeho intenzity v průběhu raného středověku.

Souhrn

Na výzkumu v Obříství bylo zachyceno raně středověké osídlení. Šlo o pozůstatky obydlí – zemnic, zásobní jámy, pece a také jámy blíže neurčené funkce. Také bylo odkryto více drobných struktur, především kúlových jam, jejichž jednoznačná datace není vzhledem k polykulturnímu charakteru lokality možná. Rovněž jednoznačná datace větších struktur byla mnohdy obtížná vzhledem k vysokému podílu intruzí z jiných období.

Vzhledem k záchrannému charakteru výzkumu nebylo možné studium usedlostí či jiných větších celků, ale pouze výzkum jednotlivých objektů. Ten přinesl mnohé poznatky jednak o širokém spektru různých typů objektů, pak také o různém způsobu jejich zanášení – postdepozičních procesech. Dále byl prostudován soubor movitých archeologických nálezů. Nálezy byly zastoupeny především

keramickými zlomky, které nijak zvlášť nevybočovaly z raně středověké tradice. Zajímavější skupinu pak představovaly kostěné artefakty – hřeben, brusle a také artefakty kamenné – části žernovů a brousek. Lze říct, že jak v případě nemovitých, tak i movitých nálezů byly odkryty všechny základní typy, zároveň však nic nevybočovalo z rámce „obyčejné“ vsi.

Celkově lze výsledky výzkumu zhodnotit tak, že studované osídlení představuje raně středověkou osadu. Důležité je jednak kontinuální osídlení této osady od období kultury s keramikou pražského typu až po období mladohradištní, a také absence dokladů jakékoliv výrobní činnosti na zkoumané ploše. Proto lze tvrdit, že šlo o osadu, která se patrně zabývala pouze zemědělskou činností.

Summary

Paper concerns on finds of Early Medieval settlement found at the excavations in Obříství, Mělník district. There were found remains of dwellings – sunken houses, storage pits, kilns and pits of unknown purpose. There were found smaller structures (postholes) too, but it is not possible to date them precisely, because the site is poly-cultural. Even clear dating of bigger structures is often problematic, because of huge amount of intrusive material from different periods in them.

The excavations in Obříství were rescue, so no settlement units or bigger structures were excavated, but only isolated features were excavated. Many different types of structures were found and different ways of their sedimentation too – this is maybe the most important contribution of this excavation. In this paper are described these structures and finds from them too. Most numerous part of the finds is pottery. It was of ordinary type, more interesting were bone finds – comb, skate and stone artefacts – part of quern-stone and whetstone. Spectrum of structures and finds covers all basic types and indicates an “ordinary” Early Medieval settlement.

To sum basic knowledge of the site is that during medieval period there was a village. Important is that the settlement was continuous since the culture with Prague-type pottery until the end of hillfort period. Interesting is the absence of any production areas within the excavated area, so we can state an interpretation of this site as an agricultural village without any other production.

Poděkování

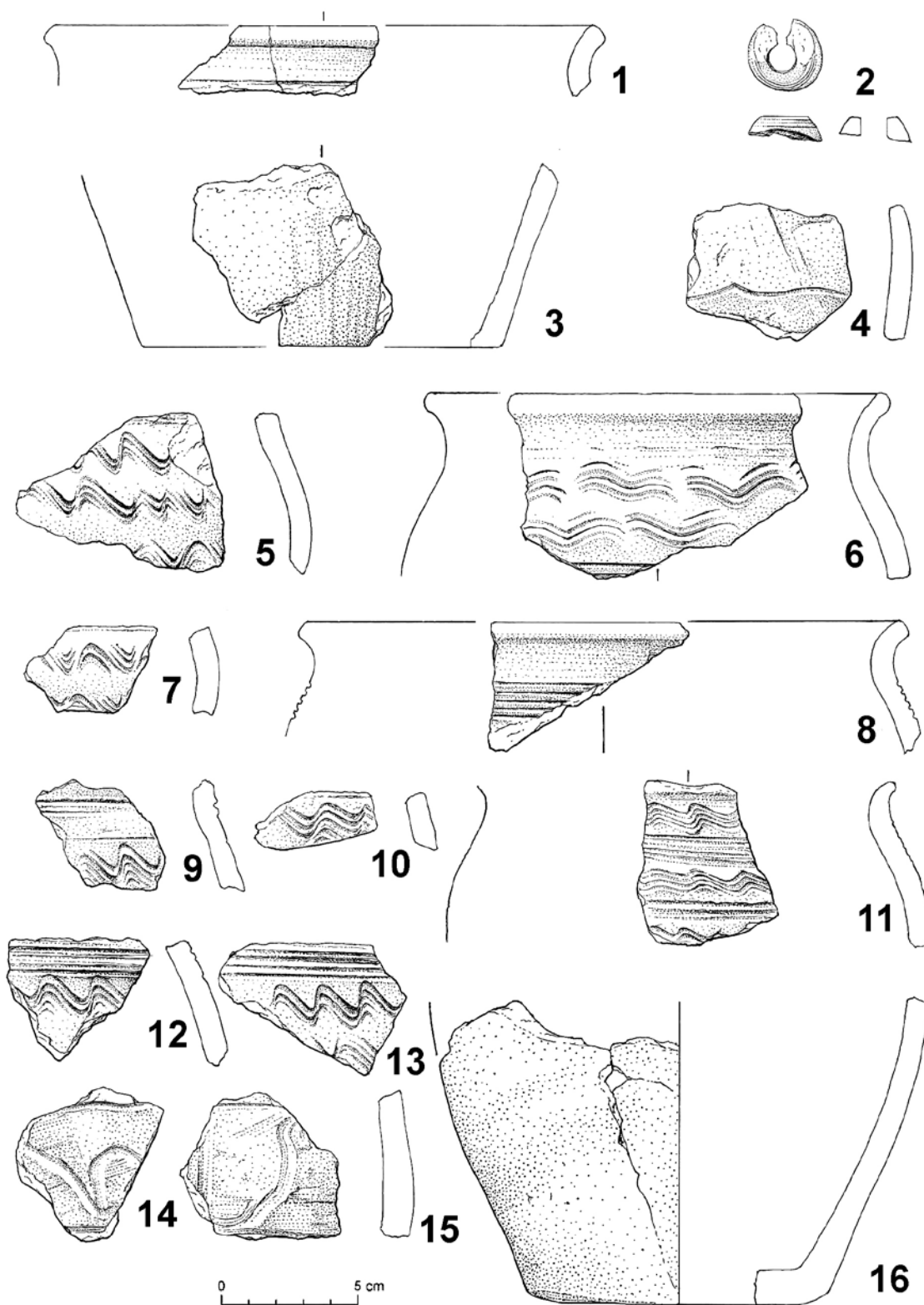
Tato stať by nemohla vzniknout bez podpory J. Frolíka, J. Maříka, N. Profantové a K. Tomkové, jimž je autorka zavázána za pomoc i podporu.

Literatura

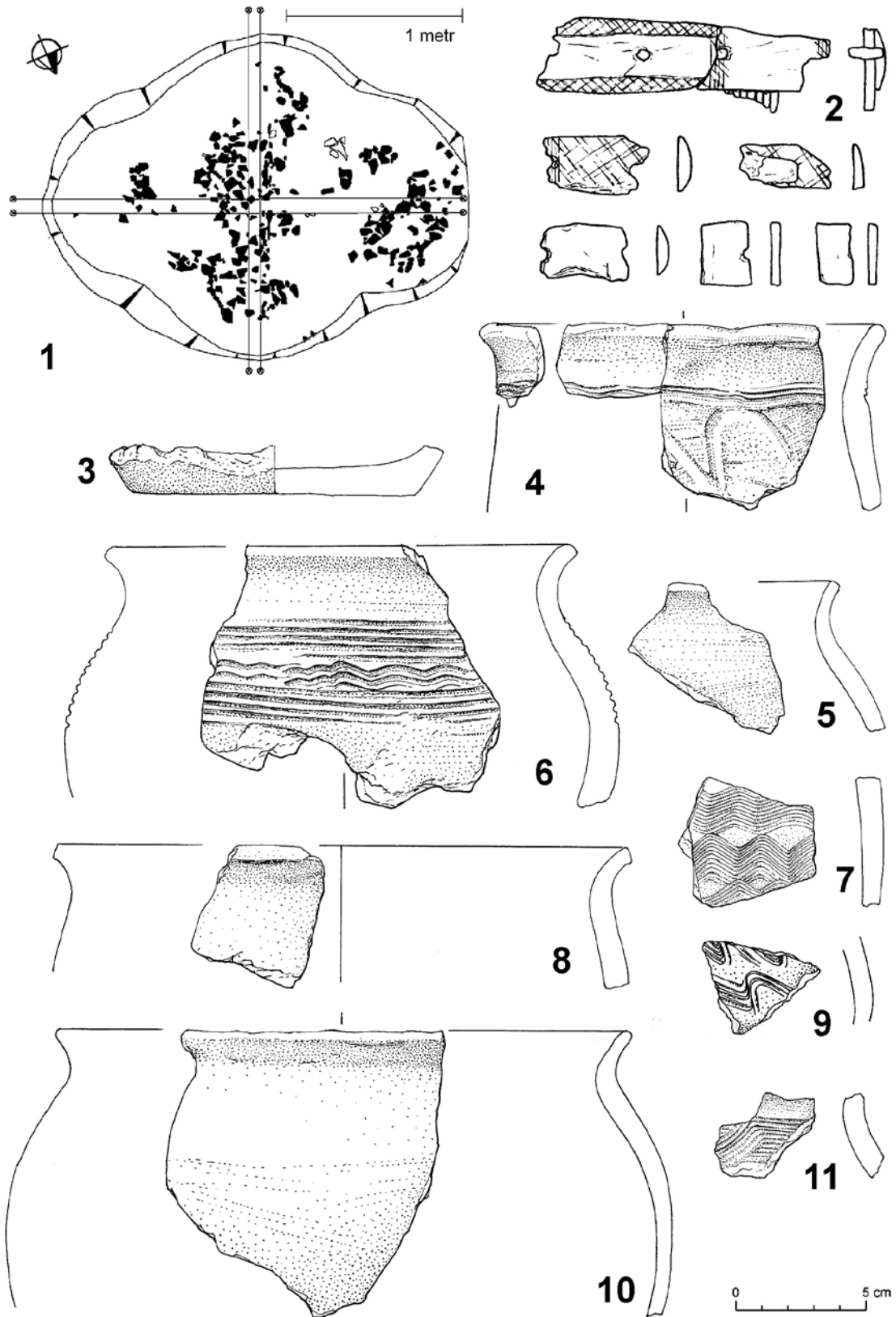
- Bartošková, A. 2003: Kostěná a parohová industrie ze Staré Boleslavi. *Mediaevalia archeologica* 5, 227–268.
- Beranová, M. – Lutovský, M. 2009: Slované v Čechách. Praha.
- Bubeník, J. 1994: K problému periodizace a chronologie staršího úseku vývoje raně středověké hmotné kultury v Čechách. *Archeologické rozhledy* 46, 54–64.
- Bubeník, J. 1997: Archeologické prameny k dějinám osídlení Čech v 7. až polovině 9. století: katalog nalezišť. Praha.

- Bureš, M. – Profantová, N. 2005:* Raně středověké sídliště v Praze-Liboci. In: M. Metlička (ed.): *Archeologie doby hradištní*. Plzeň, 44–73.
- Káčerik, A. 2011:* Polykulturní sídelní areál v Krbicích u Chomutova: analýza a syntéza neolitické komponenty. *Archeologie ve středních Čechách* 15, 653–703.
- Kuna, M. – Profantová, N. 2005:* Počátky raného středověku v Čechách: archeologický výzkum sídelní aglomerace kultury pražského typu v Roztokách. Praha.
- Meduna, P. 2002:* Poznámky k archeologickému výzkumu vesnického osídlení na Mělnicku. *Vlastivědný sborník Mělnicka*, 52–66.
- Meduna, P. 2004:* Mělník a Pšovka (z pohledu archeologie). In: R. Špačková: *Mělník–Pšovka*. Mělník, 2–6.
- Měřínský, Z. 2002:* České země od příchodu Slovanů po Velkou Moravu I. Praha.
- Pleinerová, I. 2000:* Die altslawischen Dörfer von Březno bei Louny. Praha.
- Princová-Justová, J. 2004:* Sídliště ze 7. až počátku 9. století v poloze „Staré Badry“ u Opolánek, okr. Nymburk. *Památky archeologické* 95, 107–174.
- Profantová, N. 2002:* Výšinné sídliště v Přívorech, okr. Mělník v raném středověku. *Vlastivědný sborník Mělnicka*, 22–47.
- Rulf, J. 1997:* Intruze keramiky – příspěvek ke kritice pramenů. *Archeologické rozhledy* 49, 439–461.
- Sklenář, K. 1966:* Vlastivědné muzeum v Mělníku – katalog pravěké sbírky. *Zprávy Československé společnosti archeologické – Supplementum* 2.
- Sklenář, K. 1982:* Pravěké nálezy na Mělnicku a Kralupsku. Mělník.
- Smrž, Z. 1994:* Vývoj osídlení v mikroregionu Lužického potoka na Kadaňsku (severozápadní Čechy), část I. *Archeologické rozhledy* 46, 345–393.
- Šalkovský, P. 2001:* Häuser in der frühmittelalterlichen slawischen Welt. Nitra.
- Štůrek, R. 1982:* Dějinné počátky Mělnicka. *Vlastivědný sborník Mělnicka*, 33–40.
- Vařeka, P. 2004:* Archeologie středověkého domu. Plzeň.
- Vencl, S. 1973:* Časně slovanské osídlení v Běchovicích, okres Praha-východ. *Památky archeologické* 64, 340–392.
- Žeman, J. 1976:* Nejstarší slovanské osídlení Čech. *Památky archeologické* 67, 15–235.

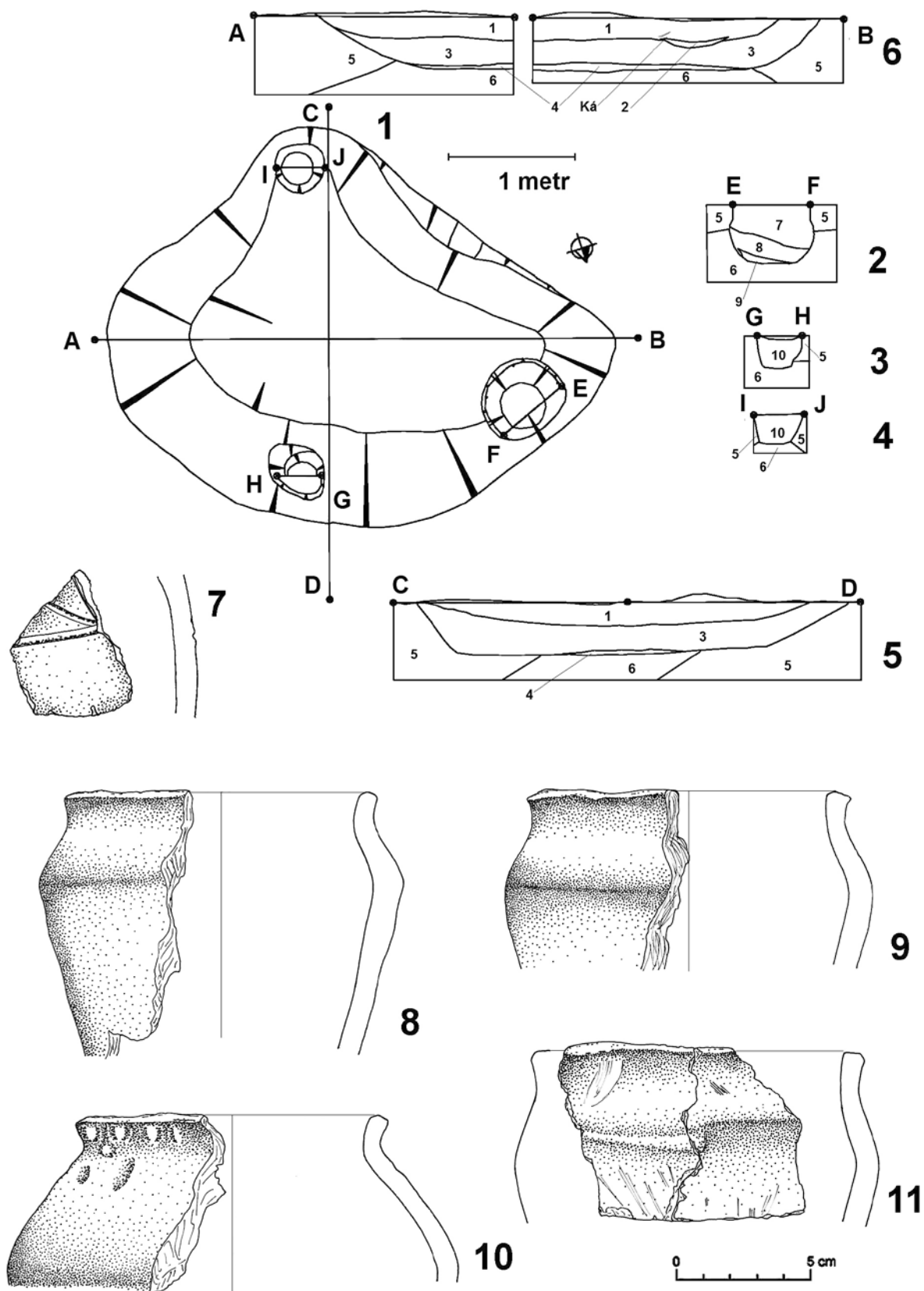
Přílohy

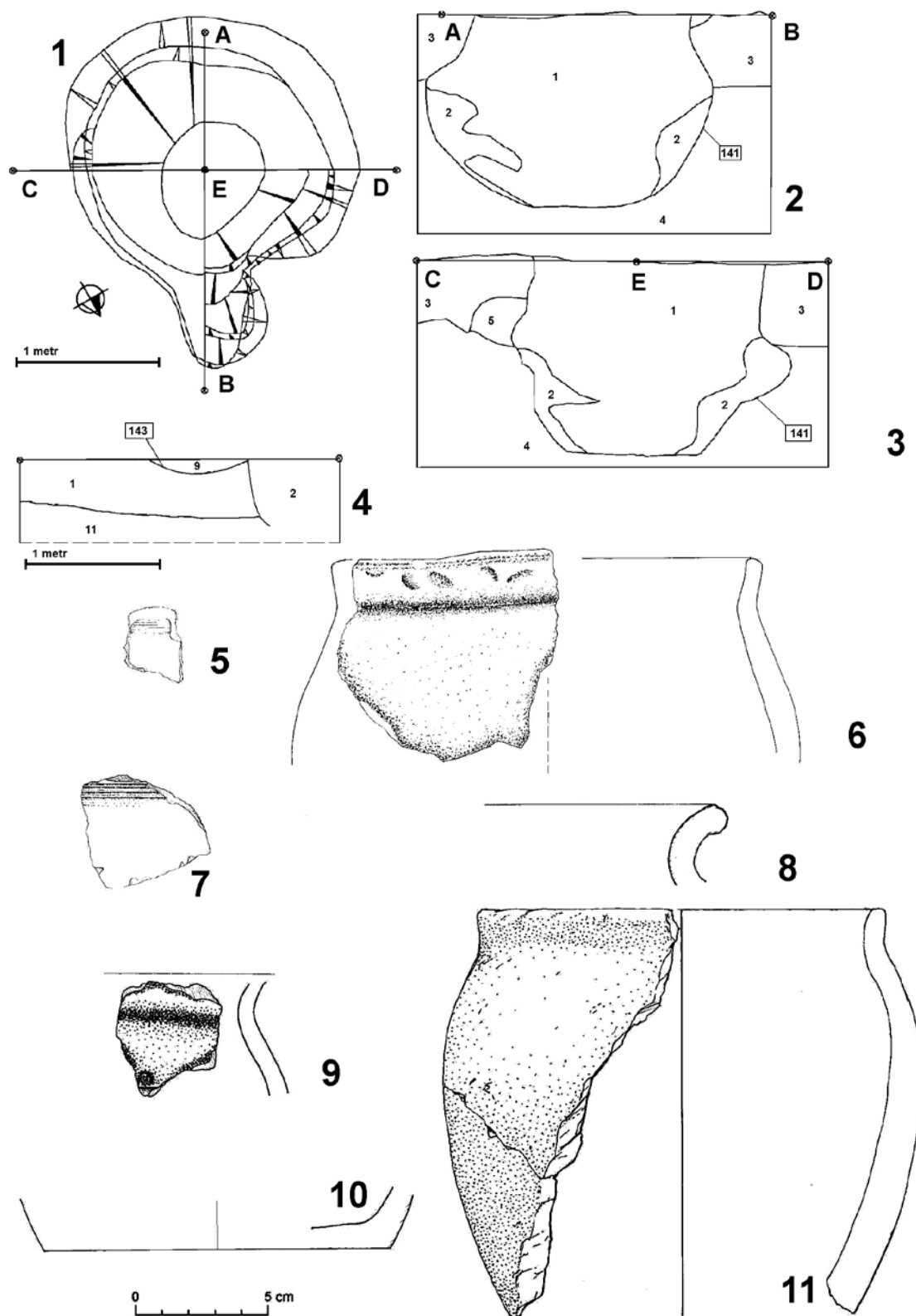
Tab. I Nález z objektu č. 30. Kresba M. Černý. Hloubka 0–10 cm, č. 1, 2, 4.; hloubka 0–20 cm, č. 3, 5–16. – Tab. I Finds from the feature No 30. Drawn by M. Černý. Depth 0–10 cm, No. 1, 2, 4; depth 0–20 cm; No. 3, 5–16.

Tab. II Nálezky a plán objektu č. 30. Kresba M. Černý, Z. Beneš. Plán objektu č. 1. Nálezky z objektu: začišťování povrchu č. 5, 7, 8, 10; hloubka 0–10 cm č. 9; hloubka 0–20 cm č. 2–4, 6, 11. – *Tab. II* Finds from the feature No 30 and its schema. Drew by M. Černý, Z. Beneš. No 1 – schema of the feature. Finds from the feature: Nos 5, 7, 8, 10 – cleaning of the surface; No 9 – depth 0–10 cm; Nos 2–4, 6, 11 – depth 0–20 cm.

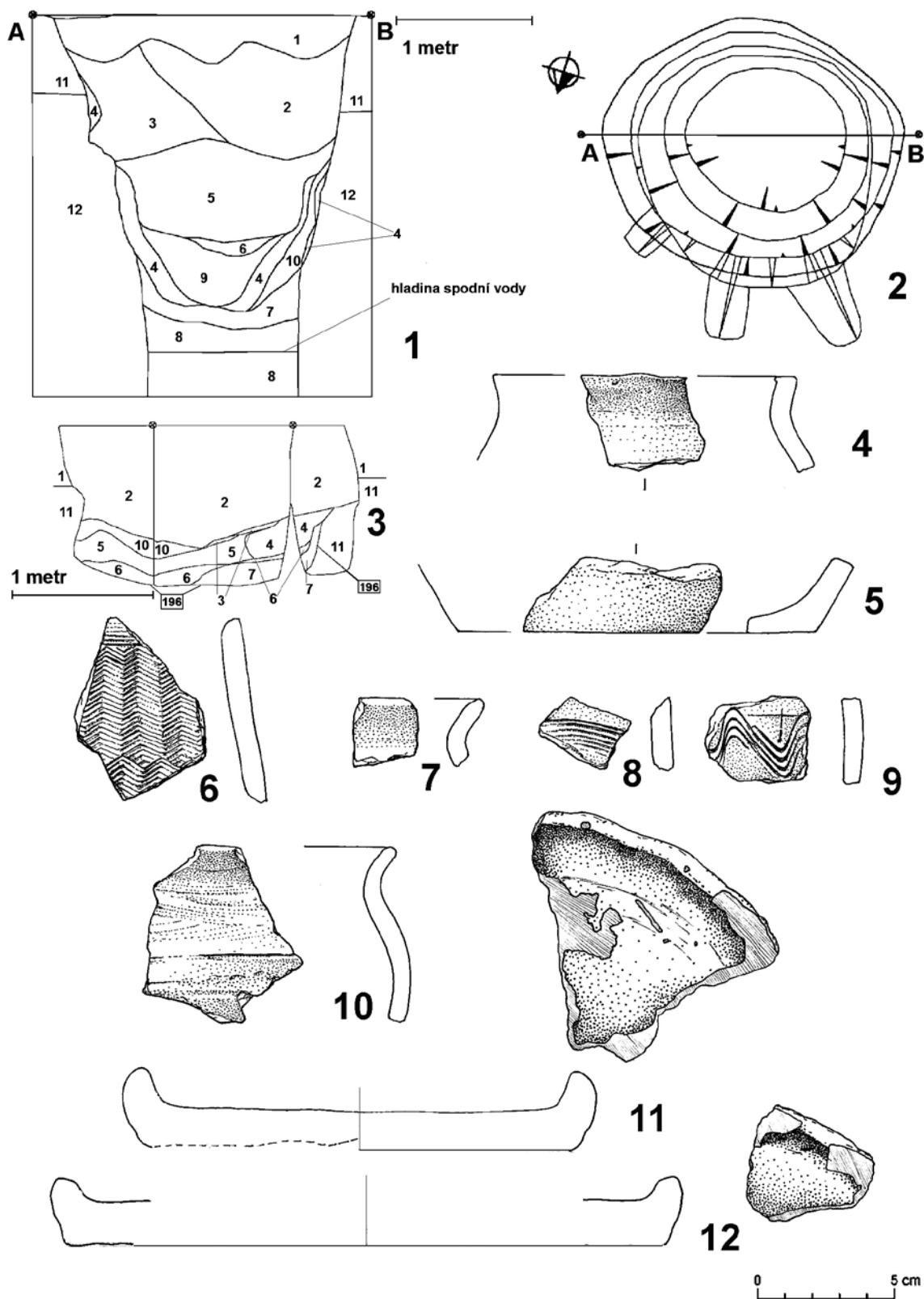

Tab. III Nález z objektu č. 140. Kresba V. Uramová. Plán objektu č. 1–6. Nález z objektu: hloubka 0–20 cm č. 7–9 a 11; hloubka 20–40 cm č. 10. – *Tab. III* Finds from feature No 140. Drawn by V. Uramová. Nos 1–6 – schema of the feature. Finds from the feature: Nos 7–9 and 11 – depth 0–20 cm; No 10 – depth 20–40 cm.

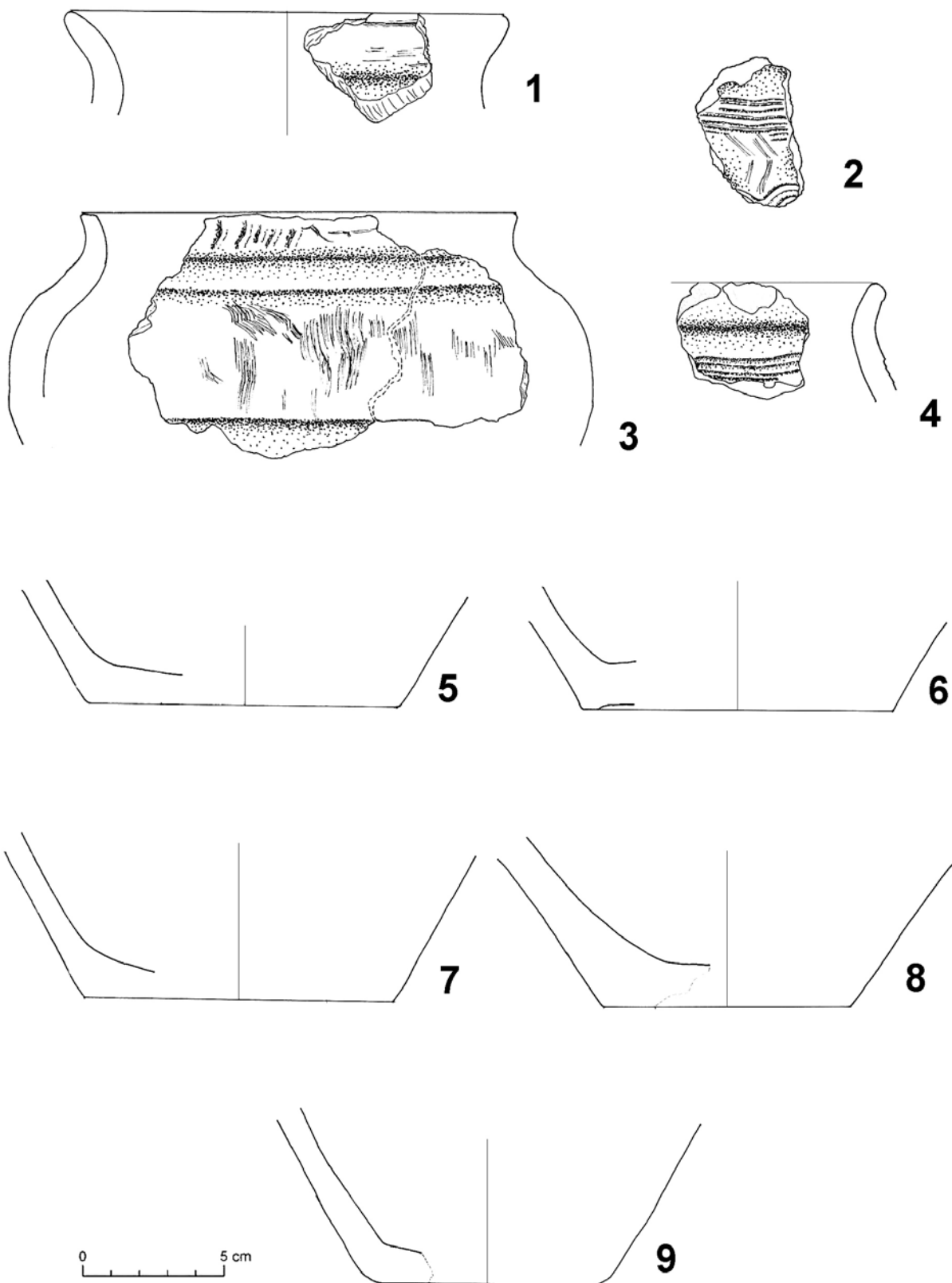

Tab. IV Nález z objektů č. 141, 143 a 639. Kresba V. Uramová, M. Černý. Plány objektu 141 č. 1-3; plán objektu č. 143 – č. 4. Nález z objektu 141: hloubka 0-20 cm č. 6, 7 a 9; hloubka 40-60 cm č. 5; nález z povrchu objektu č. 143 č. 8 a 10; nález z objektu č. 639 z oblasti nad pecí č. 11. – *Tab. IV* Finds from features Nos 141, 143 and 639. Drew by V. Uramová, M. Černý. Nos 1-3 – schema of the feature 141; No 4 – schema of the feature No 143. Finds from the feature 141: Nos 6, 7 and 9 – depth 0-20 cm; No 5 – depth 40-60 cm; Nos 8 and 10 – finds from the surface of the feature No 143; No 11 – find from the feature 639 from the area above the hearth.

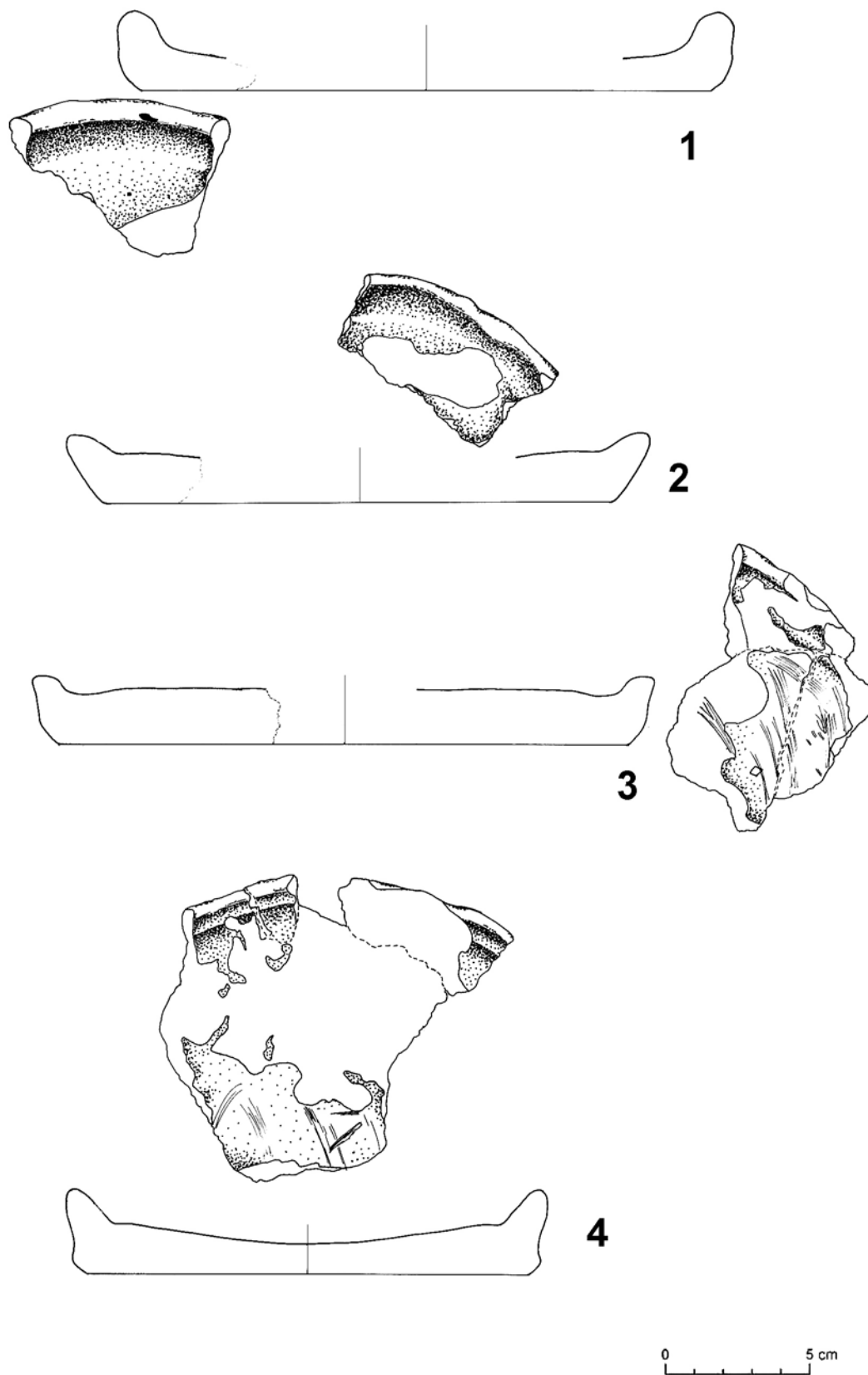

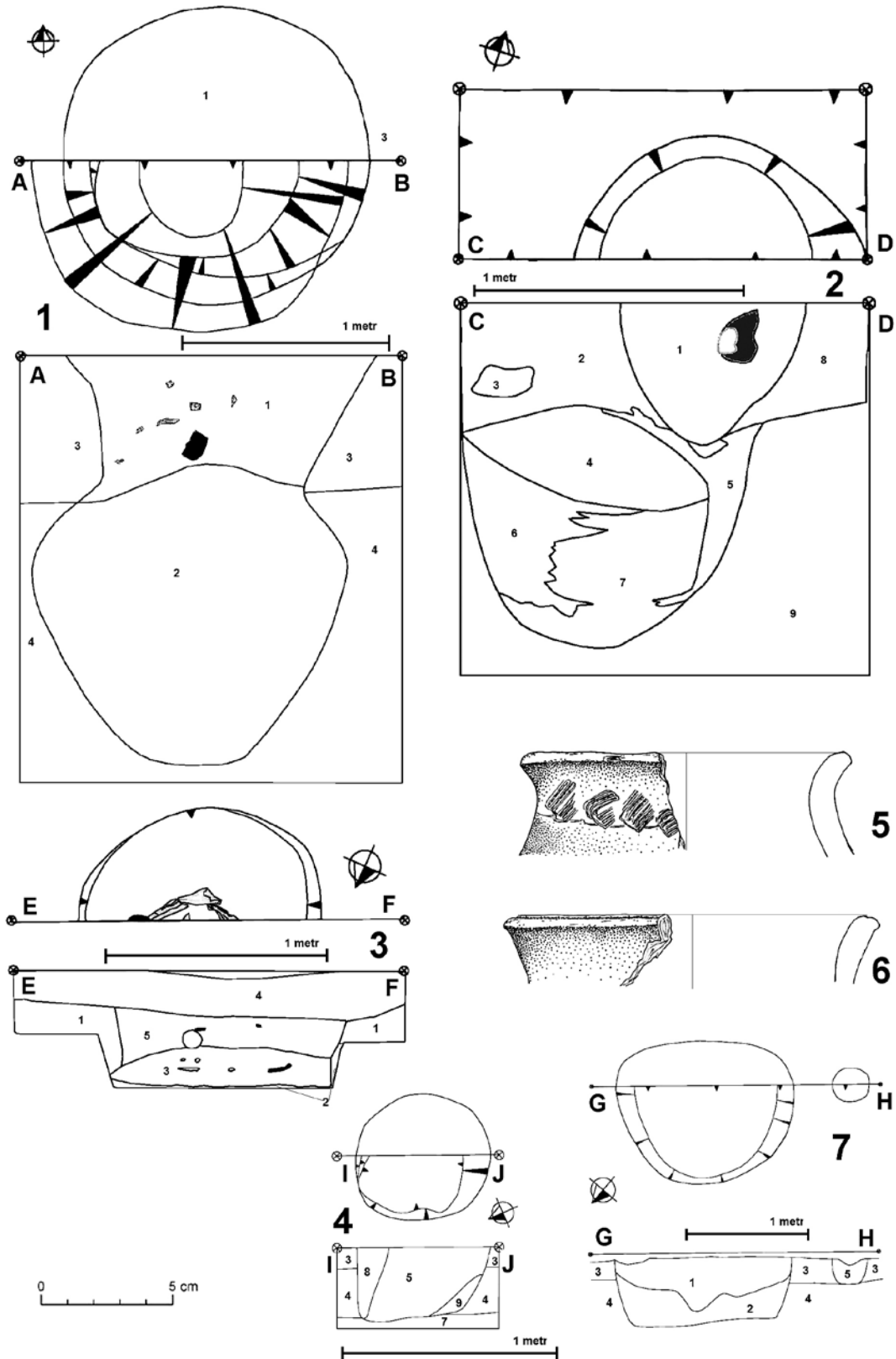
Tab. V Nález z objektů č. 146 a 196. Kresba V. Uramová, M. Černý. Plány objektu č. 146 č. 1 a 2; plán objektu č. 196 č. 3. Nález z objektu 146: hloubka 0–20 cm č. 4; hloubka 20–60 cm č. 5, 7–10; hloubka 60–80 cm č. 6; nález z objektu 196: hloubka 60–80 cm č. 11 a 12. – Tab. V Finds from the feature No 146 and 196. Drew by V. Uramová, M. Černý. Nos 1 and 2 – schema of the feature 146; No 3 – schema of the feature No 196. Finds from the feature 146: No 4 – depth 0–20 cm; Nos 5, 7–10 – depth 20–60 cm; No 6 – depth 60–80 cm. Find from the feature 196: Nos 11 and 12 – depth 60–80 cm.

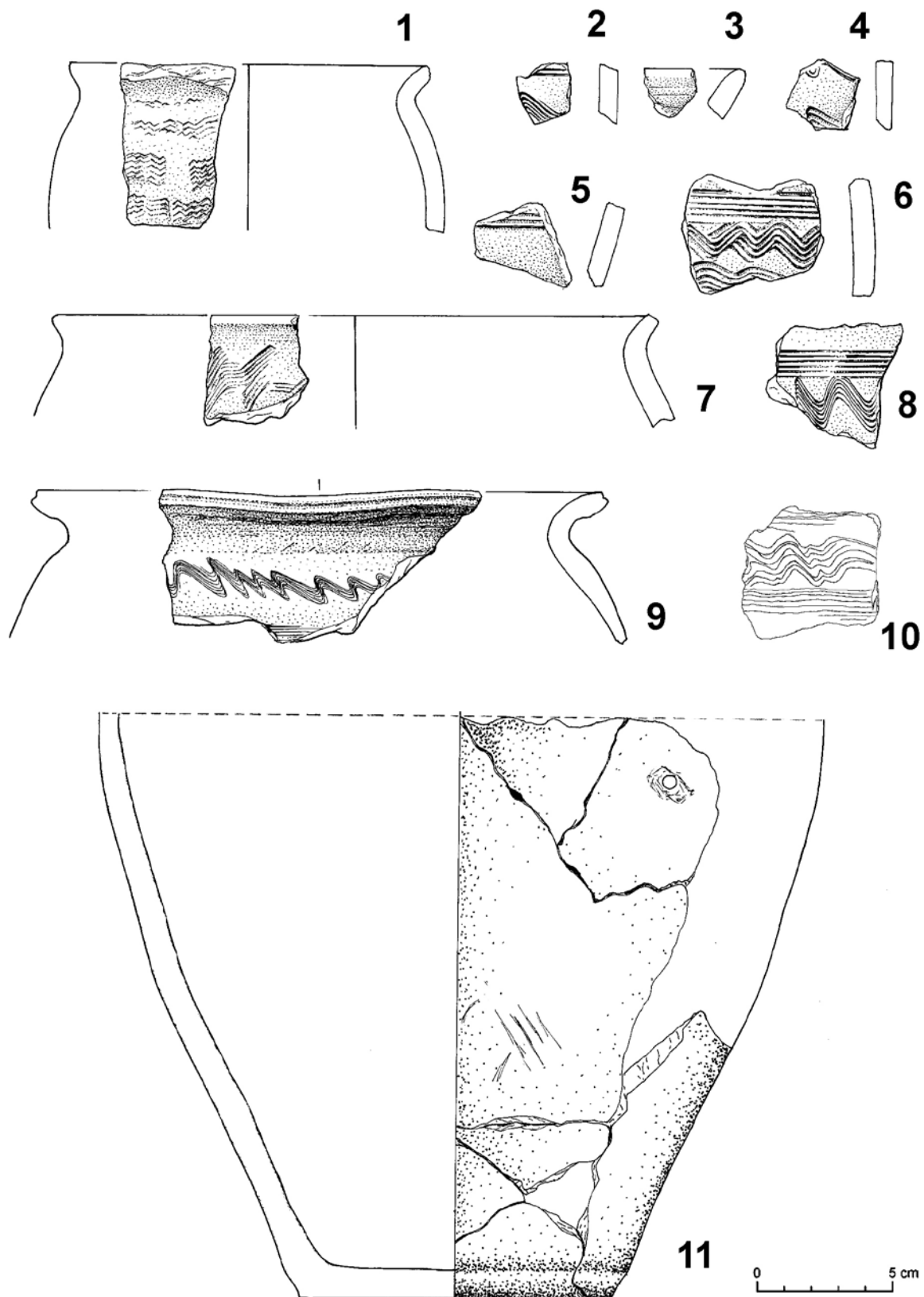
Tab. VI Nálezy z objektu č. 607. Kresba V. Uramová. Začištění povrchu. – *Tab. VI* Finds from the feature No 607. Drew by V. Uramová. Cleaning of the surface.

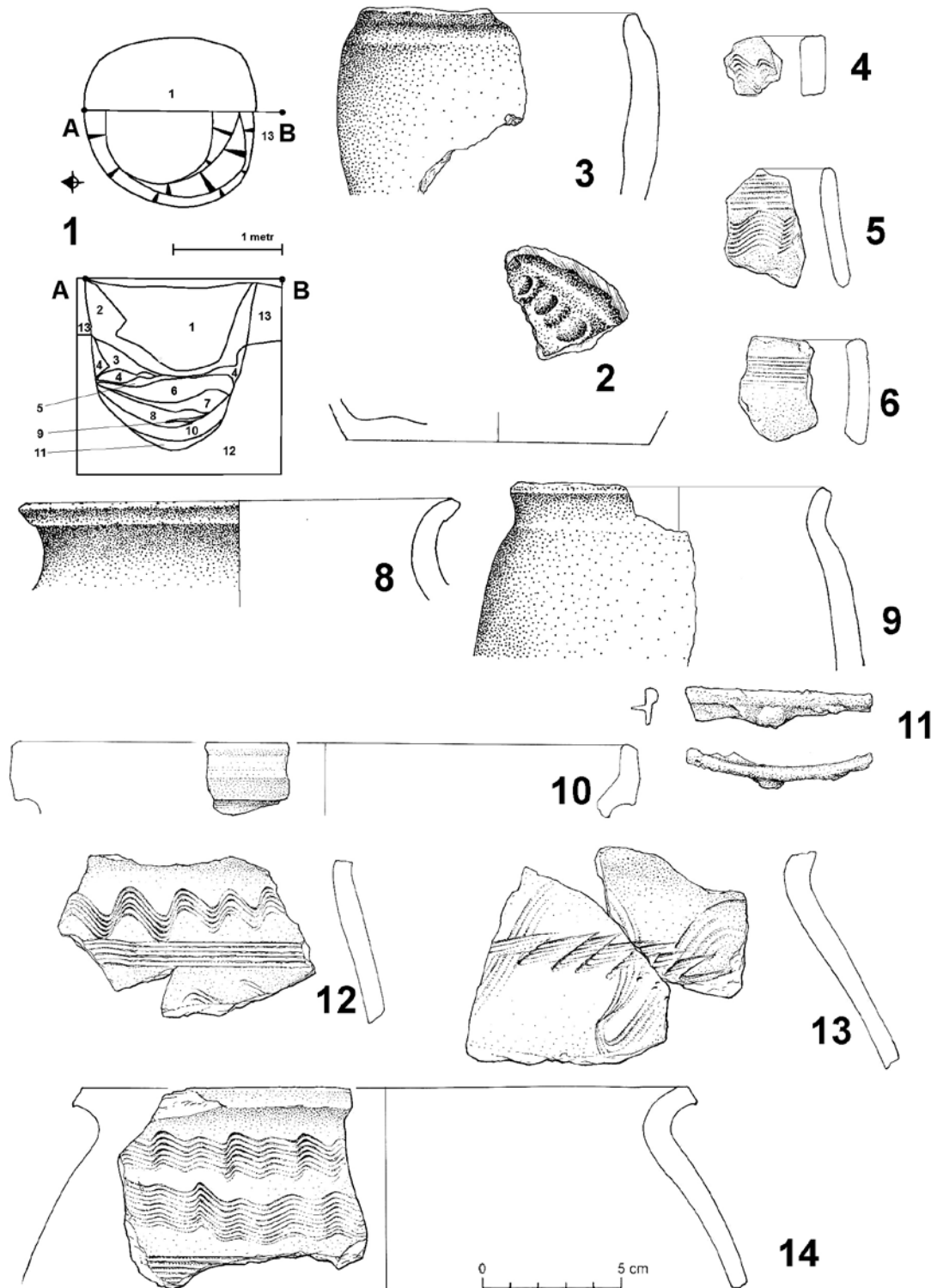
Tab. VII Nález z objektu č. 607. Kresba V. Uramová. Začistění povrchu. – *Tab. VII* Finds from the feature No 607. Drew by V. Uramová. Cleaning of the surface.

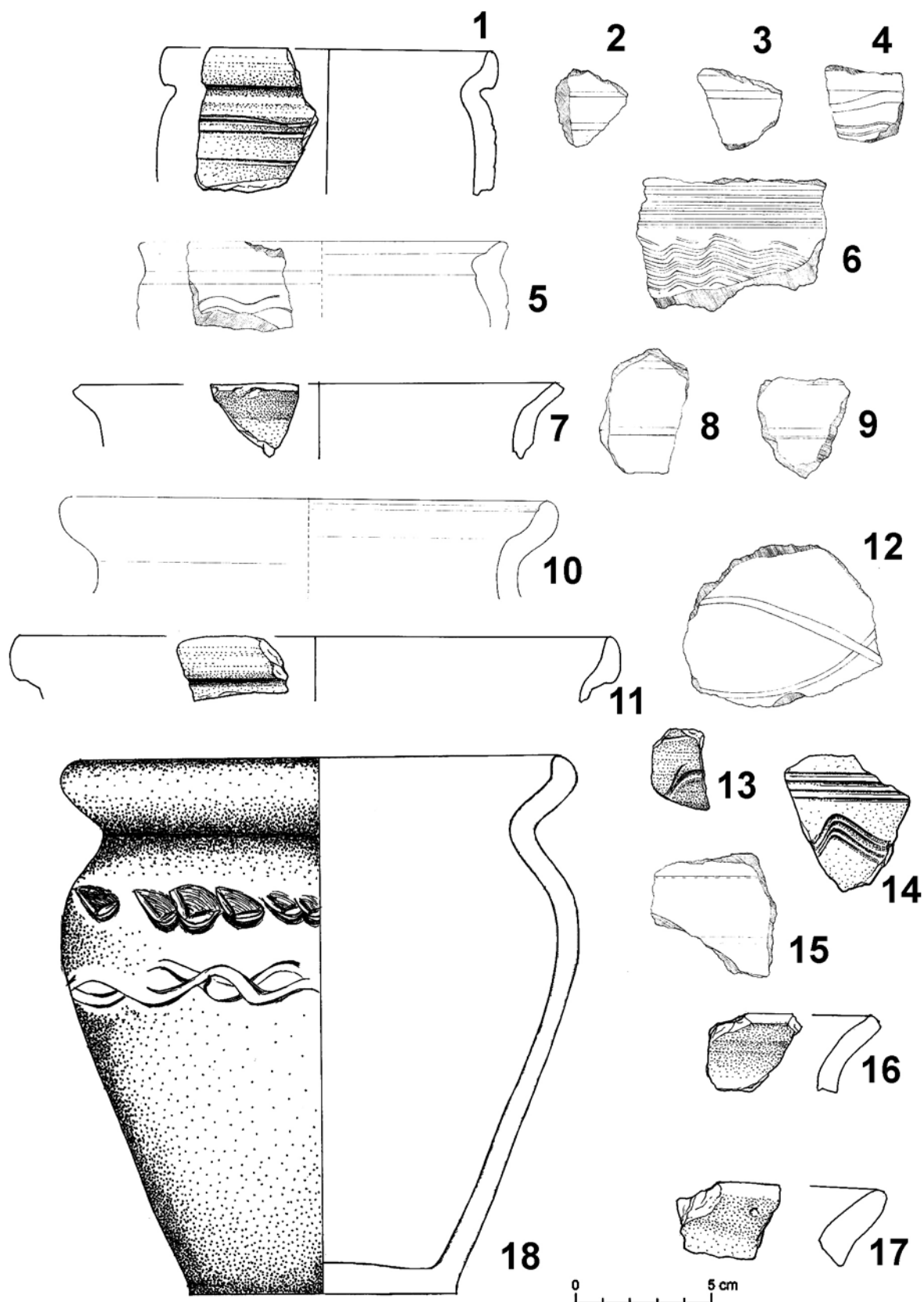
Tab. VIII Nálezy z objektů č. 224 a 323. Kresba V. Uramová. Plán objektu č. 221 č. 2; plán objektu č. 224 č. 1; plán objektu č. 283 č. 7; plán objektu č. 323 č. 4; plán objektu č. 736 č. 3. Nález z objektu č. 224: hloubka 120–160 cm č. 6; nález z objektu č. 323: hloubka 0–dno č. 5. – *Tab. VIII* Finds from the feature No 224 and 323. Drew by V. Uramová. No 2 – schema of the feature No 221; No 1 – schema of the feature 224, No 7 – schema of the feature 283; No 4 – schema of the feature 323; No 3 – schema of the feature 736. No 6 – find from the feature No 224, depth 120–160 cm; No 5 – find from the feature 323.

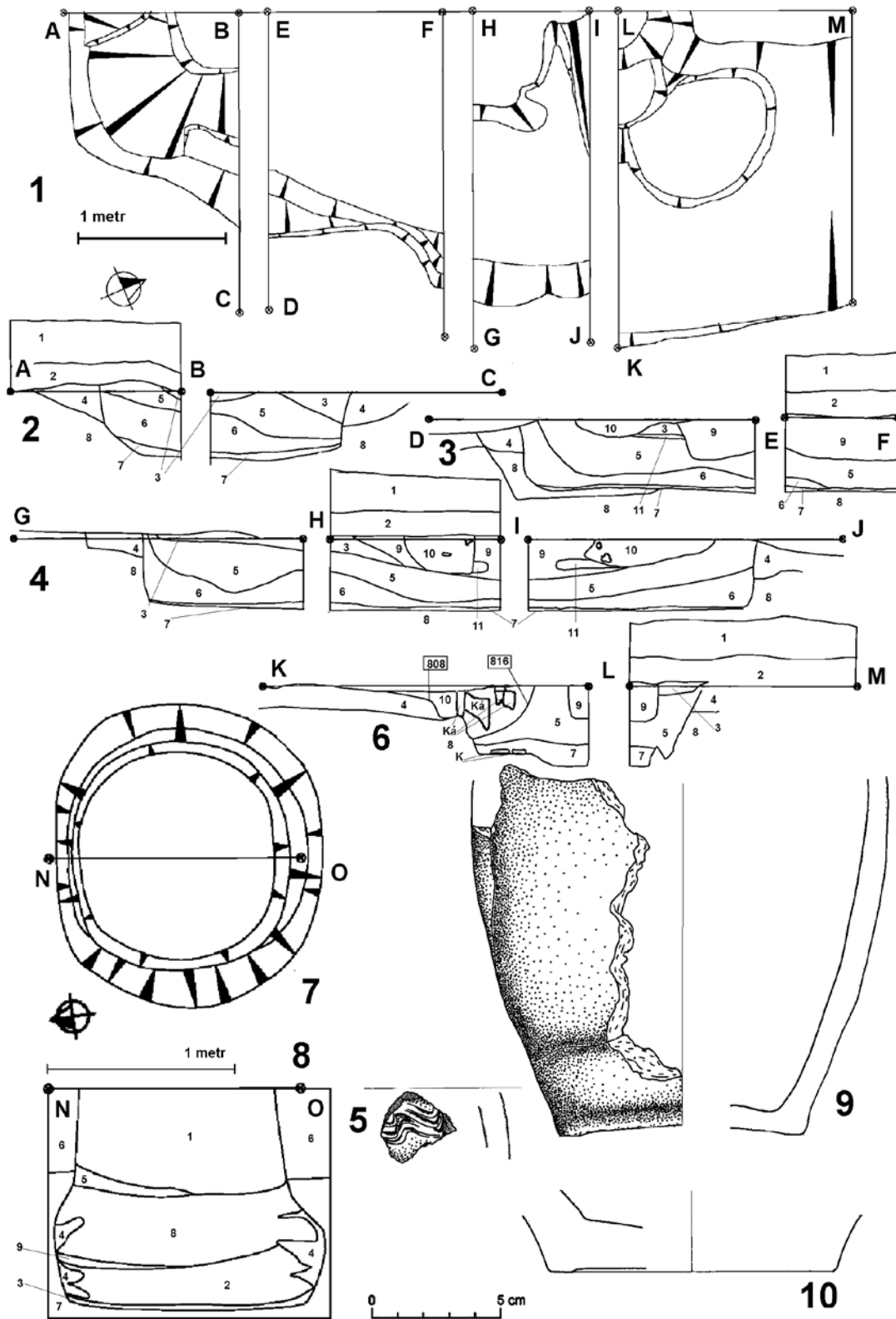
Tab. IX Nálezy z objektu č. 266. Kresba V. Uramová, M. Černý. Hloubka 0–20 cm č. 10; hloubka 20–40 cm č. 5 a 6; hloubka 40–60 cm č. 2 a 3; hloubka 100–120 cm č. 11; hloubka 120–140 cm č. 4 a 7; hloubka 140–dno č. 1, 8 a 9. – *Tab. IX* Finds from the feature No 266. Drew by V. Uramová, M. Černý. No 10 – depth 0–20 cm; No 5 and 6 – depth 20–40 cm; No 2 and 3 – depth 40–60 cm; No 11 – depth 100–120 cm; No 4 and 7 – depth 120–140 cm; Nos 1, 8 and 9 – depth more than 140 cm.

Tab. X Nálezy z objektu č. 266 a raně středověké intruze z objektů datovaných do jiných objektů. Kresba V. Uramová a M. Černý. Plán objektu č. 266 č. 1. Nálezy z objektu 266: hloubka 20–40 cm č. 10 a 12; hloubka 100–120 cm č. 11 a 14; hloubka 140–dno č. 13; intruze z objektů jiných období: objekt č. 93 – segment 2, hloubka 30–45 cm č. 3; objekt č. 611, hloubka 60–80 cm č. 6; objekt č. 34, hloubka 30–40 cm č. 8; objekt 827, hloubka 20–40 cm č. 9; oblast opěrné zdi objekt č. 1460 – čísla 4, 5. – *Tab. X* Finds from the feature 266 and early medieval intrusions from the features, which were dated to the various periods. Drew by V. Uramová, M. Černý. No 1 – schema of the feature No 266. Finds from the feature 266: No 10 and 12 – depth 20–40 cm; No 11 and 14 – depth 100–120 cm; No 13 – depth 140 and more; Intrusions from various features: No 3 – feature No 93 – segment No 2, depth 30–45 cm; No 6 – feature number 611, depth 60–80 cm; No 8 – feature No 34, depth 30–40 cm; No 9 – feature 827, depth 20–40 cm; Nos 4 and 5 – area of the supporting wall, feature No 1460.

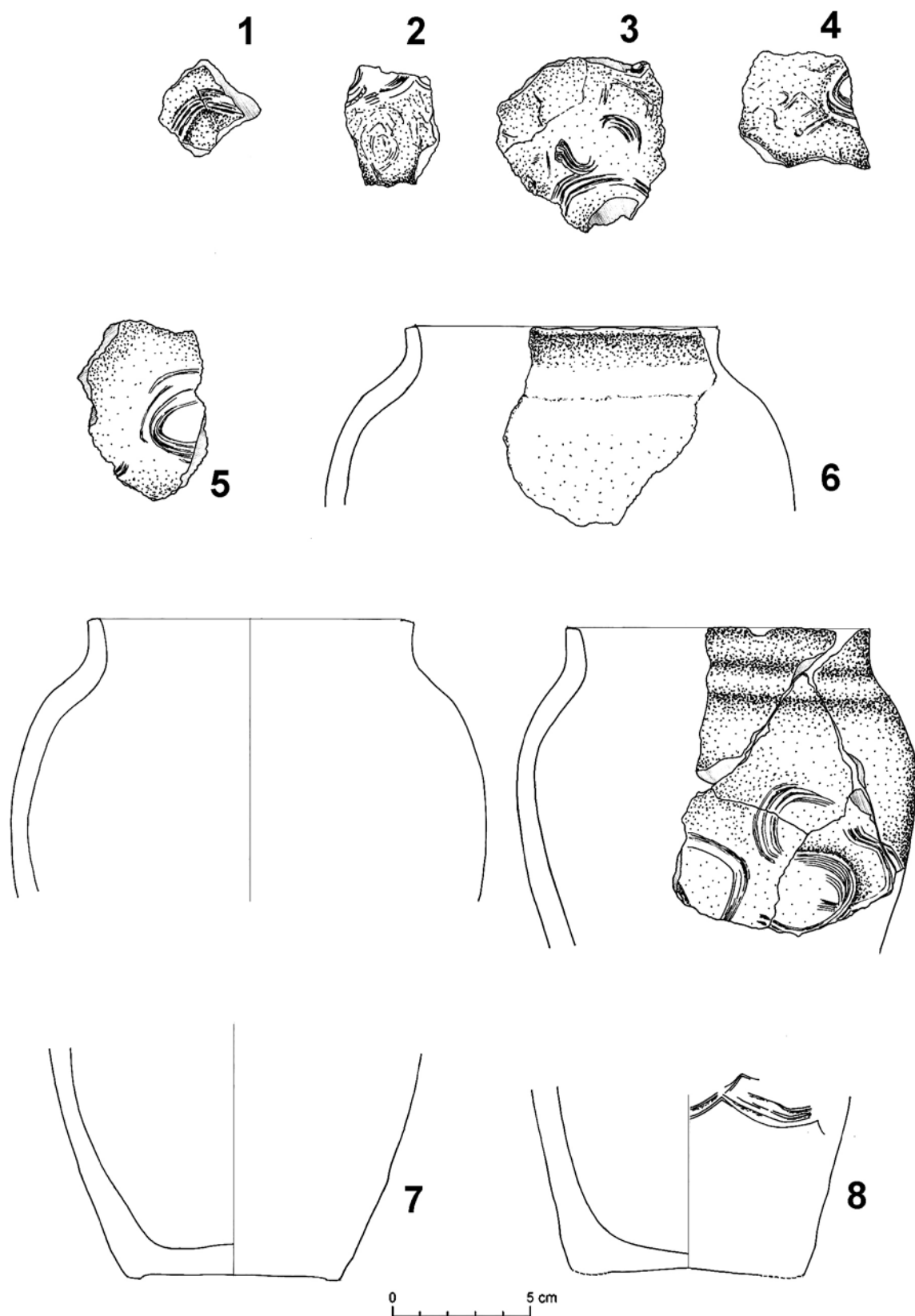

Tab. XI Nález z objektu č. 270. Kresba V. Uramová, M. Černý. Hloubka 0–20 cm č. 10 a 12; hloubka 20–40 cm č. 8 a 9; hloubka 40–60 cm č. 2–4, 6 a 15; hloubka 60–dno č. 1, 5, 7, 11, 13, 14 a 16–18. – Tab. XI Finds from the feature 270. Drew by V. Uramová, M. Černý. No 10 and 12 – depth 0–20 cm; No 8 and 9 – depth 20–40 cm; Nos 2–4, 6 and 15 – depth 40–60 cm; Nos 1, 5, 7, 11, 13, 14, 16–18 – depth more than 60 cm.

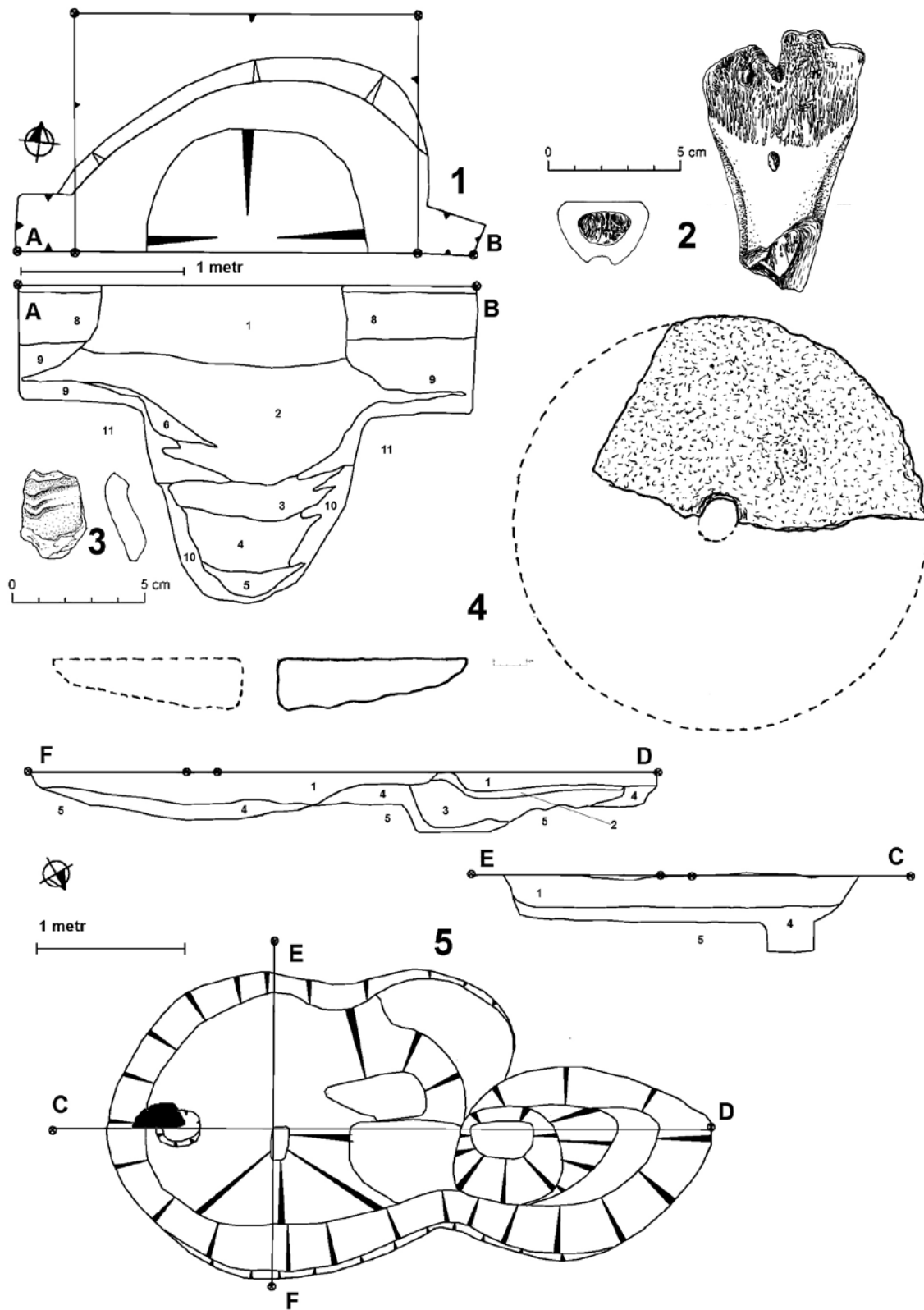

Tab. XII Plány objektů č. 270, 808 a 816, nálezy z objektů 2, 93 a 808. Kresba V. Uramová. Plány objektu č. 808 s pecí č. 816, č. 1-4 a 6; plán objektu č. 270 č. 7 a 8. Nález z objektu č. 816: hloubka 0-dno č. 10; nález z objektu č. 2: hloubka povrch č. 9; nález z objektu 2/93 hloubka 45-60 cm č. 5. - *Tab. XII* Schemas of features Nos 270, 808 and 816, finds from features 2, 93 and 808. Drew by V. Uramová. Nos 1-4 and 6 - schema of the feature No 808 with hearth (No 816); No 7 and 8 schema of the feature 270. No 10 - find from the feature No 816; No 9 - find from the top of the feature No 2; No 5 - find from the feature 2/93, depth 45-60 cm.

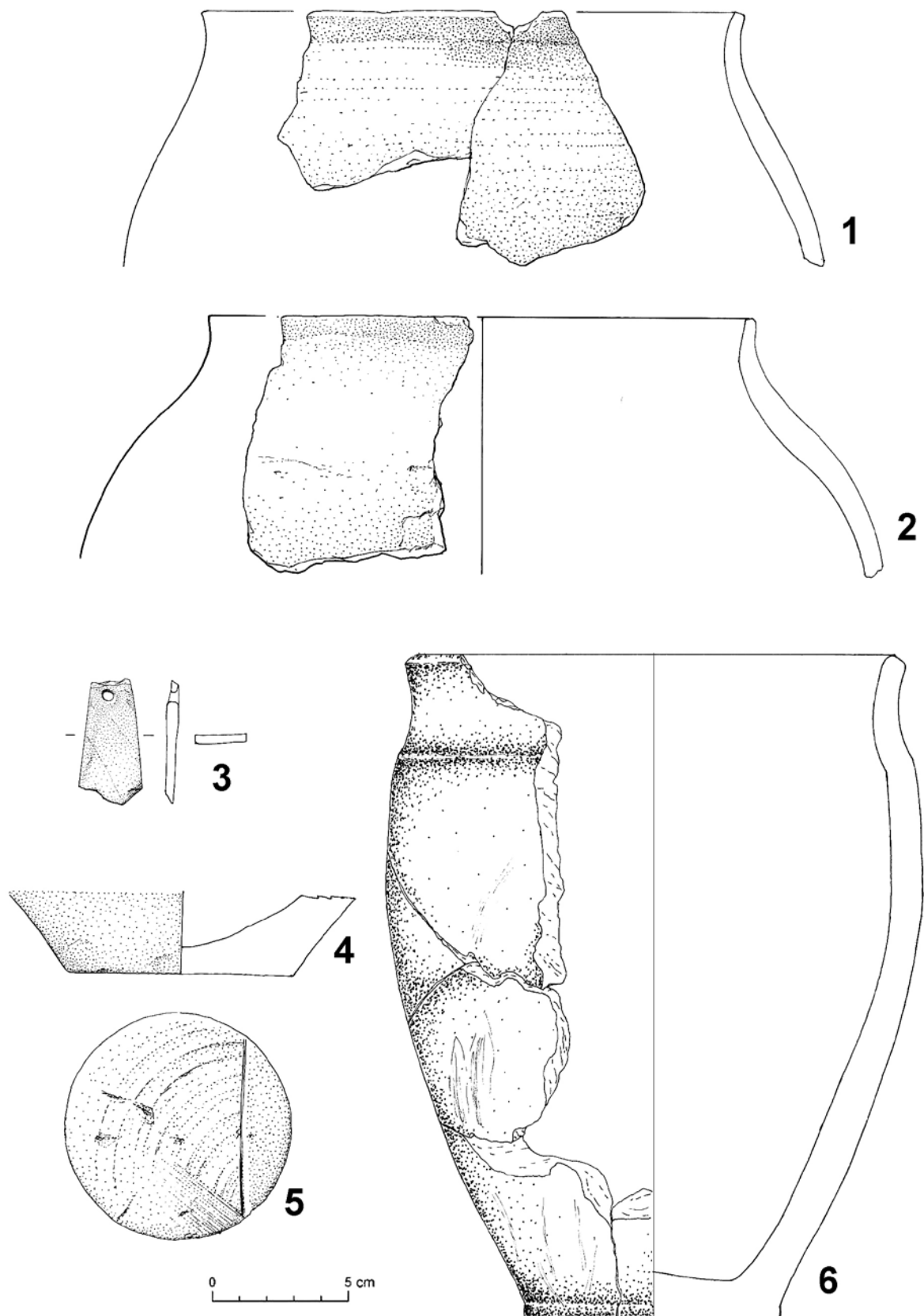

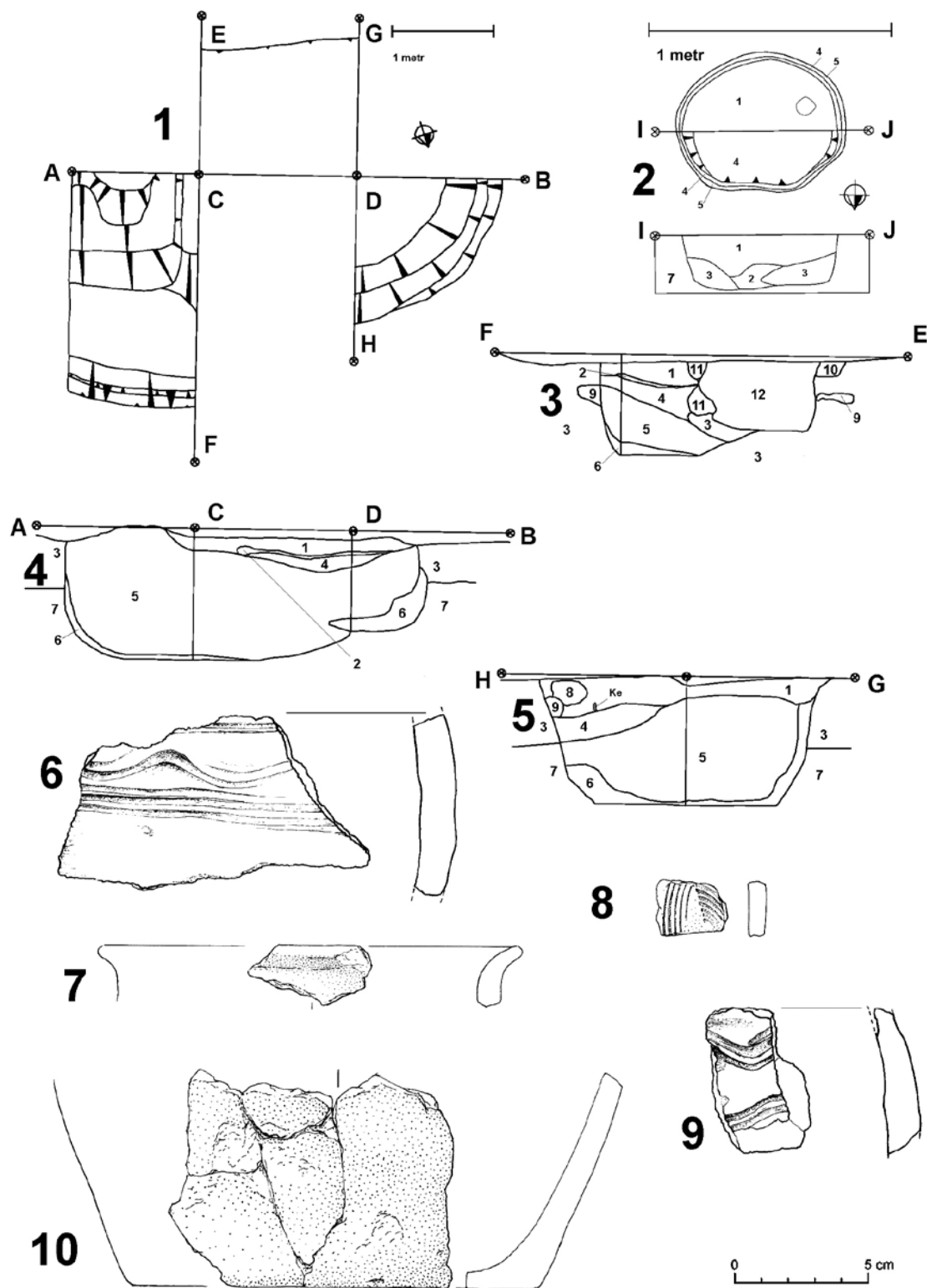
Tab. XIII Nálezy z objektů č. 808 a 816. Kresba V. Uramová. Objekt č. 808: hloubka 20–40 cm číslo 3, okolí pece (objekt 816) bez určení hloubky číslo 6; hloubka 0–dno čísla 1, 2, 4, 5, 7, 8. – *Tab. XIII* Finds from the features 808 and 816. Draw by V. Uramová. Feature 808: No 3 – depth 20–40 cm; No 6 – from area around hearth (feature 816), depth unknown; Nos 1, 2, 4, 5, 7, 8 – depth from top to the bottom.

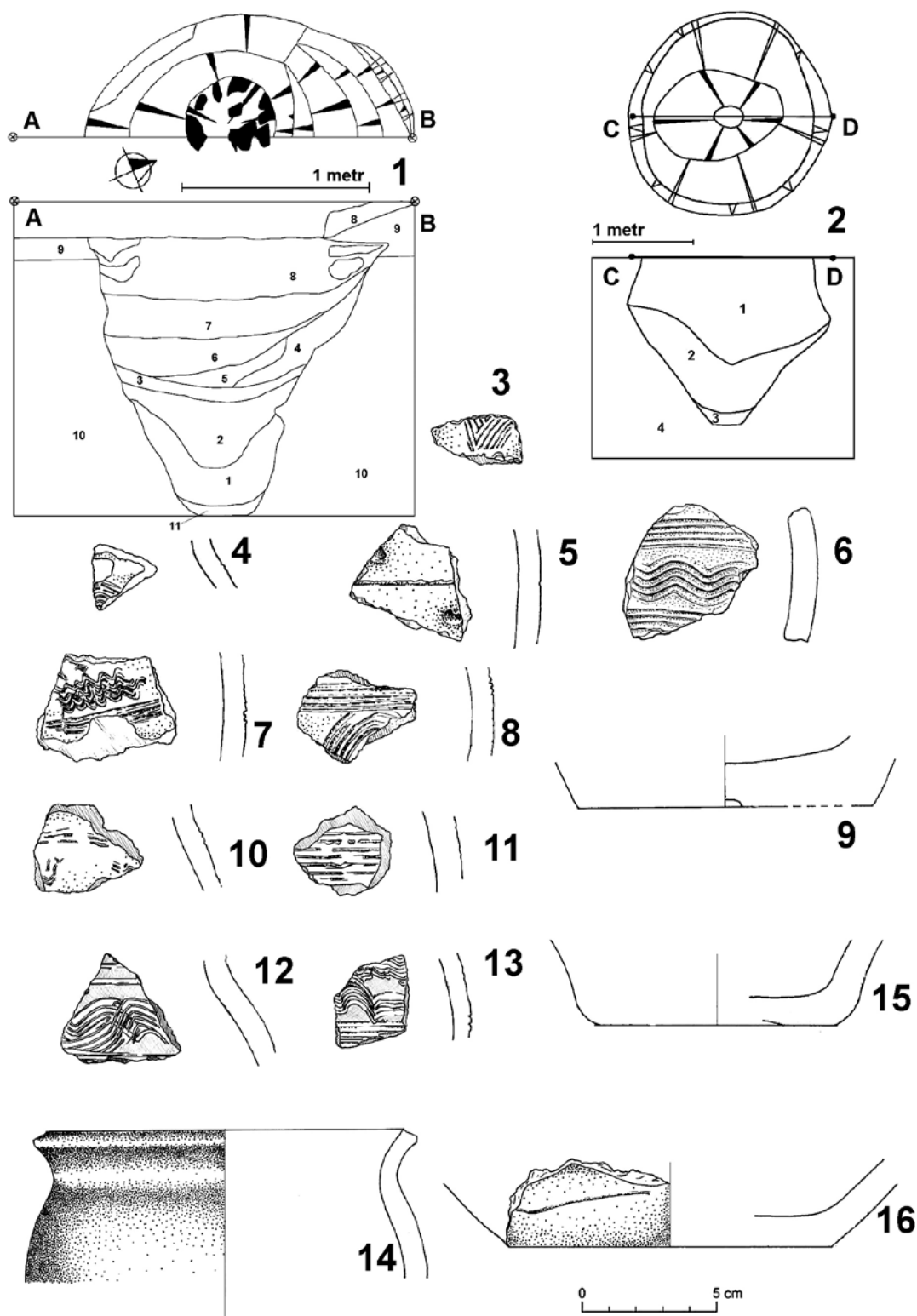
Tab. XIV Plány objektů č. 568, 699 a 700. Kresba nálezů z objektů č. 568 a 699. Kresba V. Uramová, M. Černý, Z. Beneš. Plán objektu č. 568 č. 1. Plán objektu č. 699 a 700 č. 5. Nálezy z objektu č. 568: hloubka 100–140 cm č. 3; hloubka 140–180 cm č. 2; nález z objektu č. 699 hloubka 20–dno č. 4. – *Tab. XIV* Schemas of the features Nos 568, 699 and 700. Finds from the features 568 and 699. Drew by V. Uramová, M. Černý, Z. Beneš. No 1 – schema of the feature 568. No 5 – schema of the features 699 and 700. Finds from the feature 568: No 3 – depth 100–140 cm; No 2 – depth 140–180 cm; Find from the feature 699: No 4 – depth more than 20 cm.

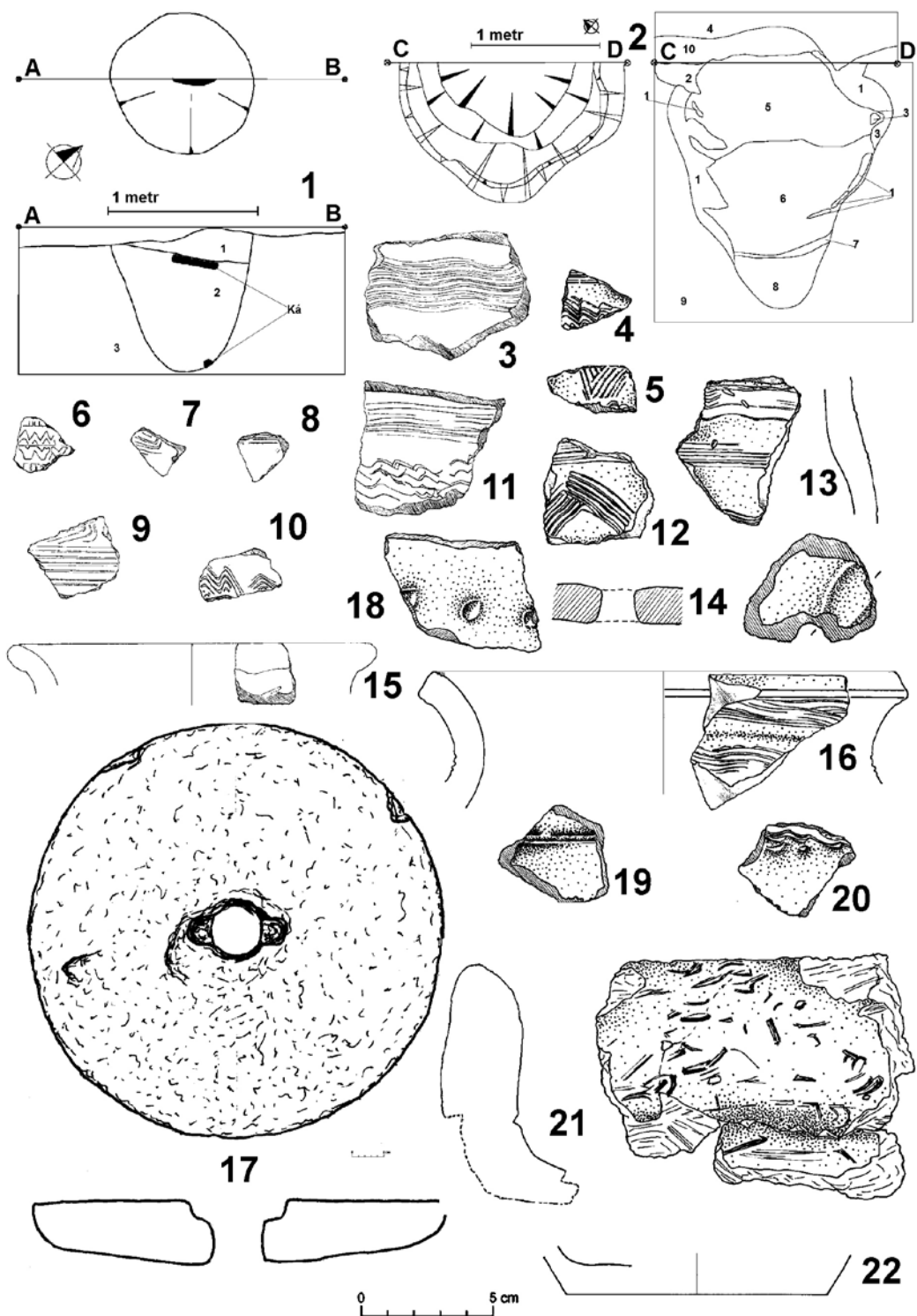
Tab. XV Nález z objektu č. 699. Kresba V. Uramová a M. Černý. Hloubka 0–dno č. 1–5; hloubka 20–40 cm č. 6. –
 Tab. XV Finds from the feature no 699. Drew by V. Uramová, M. Černý. Nos 1–5 – depth from the top to the bottom;
 No 6 – depth 20–40 cm.

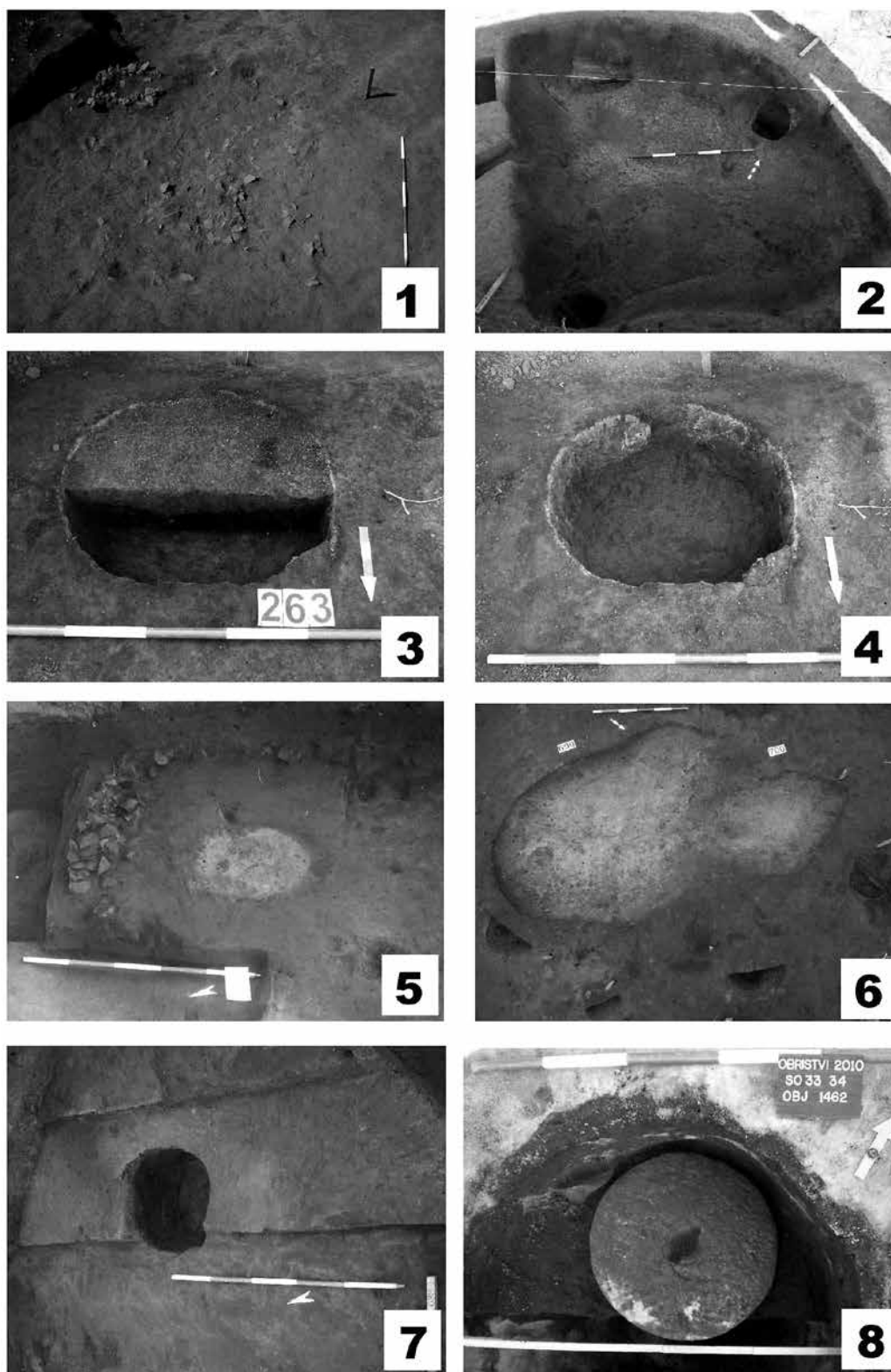
Tab. XVI Plány objektů č. 263 a 810. Kresba náleží z objektů č. 29 a 810. Kresba M. Černý a R. Kozáková. Plán objektu č. 810 č. 1 a 3–5. Plán objektu č. 263 č. 2. Nálezy z objektu č. 810: hloubka 60 až dno č. 6 a 9. Raně středověké intruze z nedatovatelného objektu č. 29: povrch objektu č. 10, hloubka 0–5 cm č. 7, hloubka 5–15 cm č. 8. – *Tab. XVI* Schemas of the features Nos 263 and 810. Finds from the features No 29 and 810. Drew by M. Černý, R. Kozáková. Nos 1, 3–5 – schema of the feature No 810. No 2 – schema of the feature 263. Finds from the feature no 810: No 6 and 9 – depth 60 and more. Early medieval intrusions from the feature 29 which could not be dated: No 10 – surface; No 7 – depth 0–5 cm; No 8 – depth 5–15 cm.

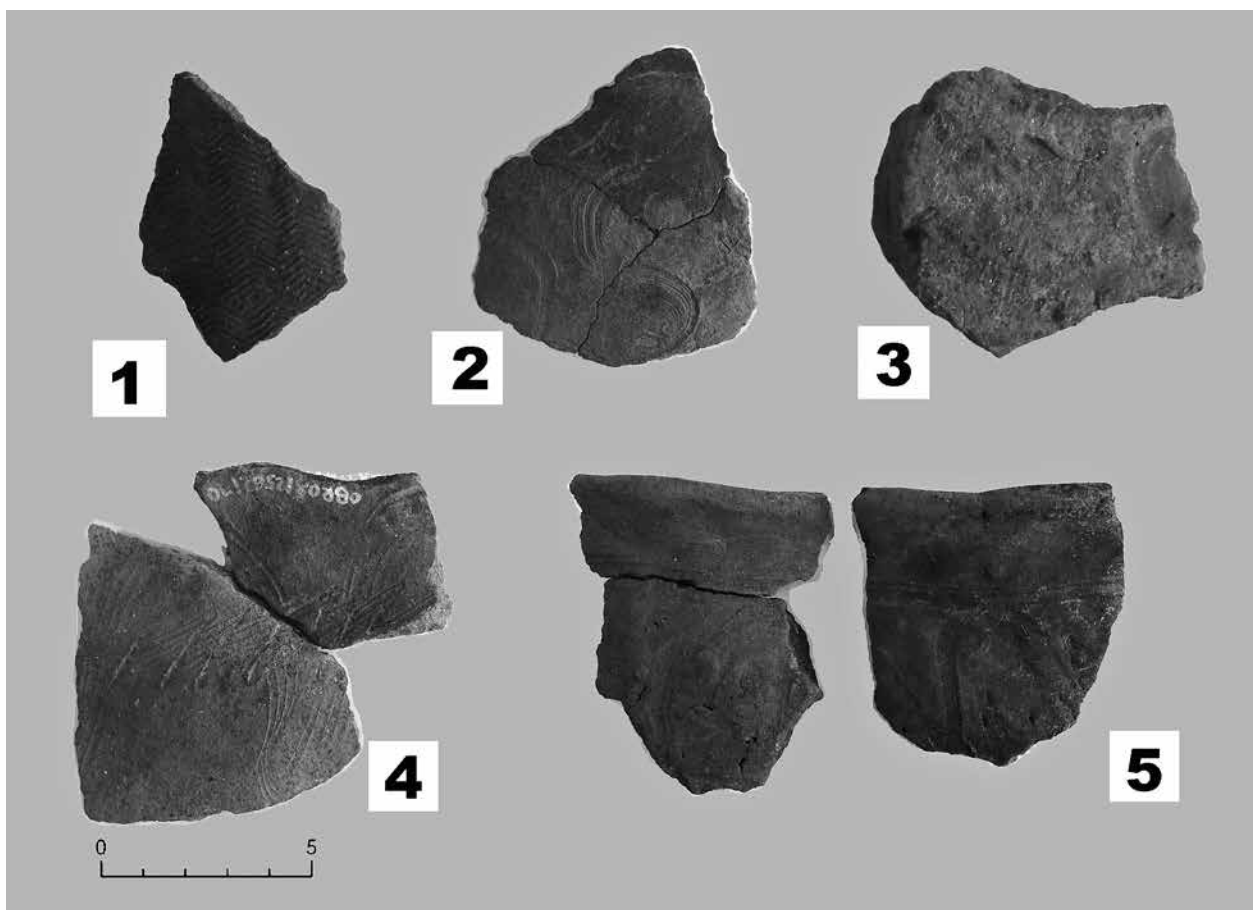
Tab. XVII Plány a nálezy z objektů č. 1124 a 1380. Kresba V. Uramová a M. Černý. Plán objektu č. 1124 č. 2; plán objektu č. 1380 č. 1. Nález z objektu č. 1124: hloubka 20–30 cm, č. 6; nálezy z objektu č. 1380: hloubka 10–20 cm č. 5 a 16; hloubka 20–30 cm č. 3 a 14; hloubka 30–40 cm č. 7 a 9; hloubka 40–50 cm č. 12; hloubka 50–60 cm č. 10, 11, 13 a 15; hloubka 80–100 cm č. 4; hloubka 120–140 cm č. 8. – *Tab. XVII* Schemas and Finds from the features Nos 1124 and 1380. Drew by V. Uramová, M. Černý. No 2 – schema of the feature No 1124; No 1 – schema of the feature No 1380. Find from the feature No 1124: No 6 – depth 20–30 cm; Finds from the feature No 1380: No 5 and 16 – depth 10–20 cm; No 3 and 14 – depth 20–30 cm; No 7 and 9 – depth 30–40 cm; No 12 – depth 40–50 cm; Nos 10, 11, 13, 15 – depth 50–60 cm; No 4 – depth 80–100 cm; No 8 – depth 120–140 cm.

Tab. XVIII Plány a nálezy z objektů č. 1400 a 1462. Kresba V. Uramová a Z. Beneš. Plán objektu č. 1400 č. 2; plán objektu č. 1462 č. 1. Nálezy z objektu č. 1400: hloubka 0–15 cm č. 12, 16, 18 a 19; hloubka 0–50 cm č. 22; hloubka 0–100 cm č. 4; hloubka 0–dno č. 21; hloubka 20–30 cm č. 5; hloubka 70–80 cm č. 14 a 20; hloubka dno objektu č. 13; nálezy z objektu č. 1462: hloubka 0–10 cm č. 3 a 11; hloubka 20–30 cm č. 6 a 17; hloubka 40–50 cm č. 10; hloubka 60–70 cm č. 7, 8 a 15; hloubka 80–90 cm č. 9. – *Tab. XVIII* Schemas and finds from the features No 1400 and 1462. Drew by V. Uramová and Z. Beneš. No 2 – schema of the feature 1400; No 1 – schema of the feature 1462. Finds from the feature No 1400: Nos 12, 16, 18, 19 – depth 0–15 cm; No 22 – depth 0–50 cm; No 4 – depth 0–100 cm; No 21 – depth from the top to the bottom, No 5 – depth 20–30 cm; No 14 and 20 – depth 70–80 cm; No 13 – from the bottom of the feature; finds from the feature No 1462: No 3 and 11 – depth 0–10 cm; No 6 and 16 – depth 20–30 cm; No 10 – depth 40–50 cm; Nos 7, 8, 15 – depth 60–70 cm; No 9 – depth 80–90 cm.

Tab. XIX Fotografická dokumentace vybraných objektů: č. 1 povrch objektu č. 30; č. 2 objekt č. 140 po dokopání; č. 3 objekt č. 263 po vybrání první poloviny; č. 4 objekt č. 263 po dokopání; č. 5 povrch objektu č. 607; č. 6 objekty č. 699 a 700 po dokopání; č. 7 objekt č. 639 po dokopání pece; č. 8 objekt č. 1462 úroveň, na níž byl odkrytý běhoun. – *Tab. XIX* Photographic documentation of the selected features: No 1 – surface of the feature No 30; No 2 – feature No 140 final situation; No 3 – feature No 263, documented when first part was dug out; No 4 – feature No 263 final situation; No 5 – surface of the feature No 607; No 6 – features No 699 and 700 final situation; No 7 – feature No 639 when the hearth was dug out; No 8 – feature 1462 level where the upper quern stone was found.

Tab. XX Fotografická dokumentace vybraných keramických zlomků: č. 1 objekt č. 146 hloubka 60–80 cm; č. 2 ukázka zdobené keramiky z časně slovanského období z chaty č. 808; č. 3 dno nádoby vyobrazené *tab. XVII: 9*, z objektu č. 1124 z hloubky 40–50 cm; č. 4 objekt č. 266, hloubka 140 cm až dno; č. 5 zdobená keramika z časně slovanského období z objektu č. 30 z hloubky 0–20 cm. – *Tab. XX* Photographic documentation of the selected pottery fragments: No 1 – feature No 146 depth 60–80 cm; No 2 – decorated pottery from early slav period from house No 808; No 3 bottom of the vessel drawn in *Tab. XVII: 9*, feature No 1124 depth 40–50 cm; No 4 – feature No 266 depth more than 140 cm; No 5 – decorated pottery from the early slav period from the feature 30 depth 0–20 cm.